

Bouwhistorische verkenning met waardestelling



Holkerstraat 30, Nijkerk

Colofon

Holkerstraat 30 in Nijkerk

Een bouwhistorische verkenning met waardestelling

Foto omslag	Voorgevel Holkerstraat 30
Opdrachtgever	Woningstichting Nijkerk
Eigenaar	Woningstichting Nijkerk
Uitgevoerd door	Halverstad Archeologie en Bouwhistorie Prins Hendrikweg 82 3881 GG Putten T: 06 46887165 E: rnhalverstad@gmail.com
Veldwerk	Veldwerk uitgevoerd op 21 maart 2022 door drs. Rachel N. Halverstad en drs. B. Olde Meierink
Auteur	drs. R.N. Halverstad
Fotografie (tenzij anders vermeld)	drs. R.N. Halverstad
Copyright	Halverstad Archeologie en Bouwhistorie
Status	Definitief
Datum	31 maart 2022

© Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Halverstad Archeologie en Bouwhistorie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Objectgegevens	6
1.2	Actuele kaartgegevens en situering	6
2.	Bouwgeschiedenis	8
2.1	Historische context en gebruiksgeschiedenis	8
2.2	Bouwfaseringen	10
3.	Bouwhistorische beschrijving	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Exterieur	17
3.2.1	Bouwmassa en dak	17
3.2.2	Gevels	17
3.3	Constructie	29
3.4	Interieur	31
4.	Waardestelling	50
4.1	Inleiding	50
4.2	Beschermingswijzen	50
4.3	Contextuele waardestelling	50
4.4	Interne waardestelling	52
4.5	Waardestellingstekeningen	53
5.	Advies	58
	Literatuur en bronnen	59

1. Inleiding

In opdracht van Woningstichting Nijkerk (WSN) heeft *Halverstad Archeologie en Bouwhistorie* uit Putten een bouwhistorische verkenning met waardestelling uitgevoerd van het gebouw aan de Holkerstraat 30 in Nijkerk. Dit gebouw werd in 1938 als rusthuis gebouwd in opdracht van de Zusters van De Onze Lieve Vrouwe Stichting te Amersfoort. Het woonhuis is sinds 2005 beschermd als gemeentelijk monument.

De directe aanleiding voor dit onderzoek in de vorm van een bouwhistorische verkenning met waardestelling is het voornemen om het gebouw te verbouwen.

Het onderzoek was gericht op het verkrijgen van inzicht in de globale ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis en de monumentwaarden van het huis.

Het onderzoek bestond uit een veldonderzoek in het object zelf, waarbij structuren, constructies, vormen, bouwmaterialen, bouwsporen en afwerkingen zijn vastgelegd en geïnterpreteerd. Daarnaast is een archiefonderzoek uitgevoerd, in hoofdzaak gericht op bouwtekeningen, kadastrale- en historische kaarten en oud fotomateriaal van het pand. De analyse van de hieruit voortkomende gegevens vormde de basis voor de samenstelling van de monumentwaarden. Voor de waardestellingstekeningen en tekeningen met ruimtenummers is gebruik gemaakt van de bouwtekeningen d.d. 11 maart 2022 van Bureau Bos architecten. Voor de tekeningen van de kelder is gebruik gemaakt van de bouwtekening van de bestaande situatie van de kelder d.d. 20-02-2007 afkomstig van Architectenbureau Abken BV.

Het onderzoek kende enkele beperkingen. Zo waren meerdere vertrekken niet toegankelijk voor het onderzoek. Verder werd het onderzoek beperkt door de aanwezigheid van moderne afwerkingslagen aan plafonds, wanden en vloeren.

De rapportage bestaat uit vijf hoofdstukken. Hoofdstuk 1 bevat de inleiding met de objectgegevens en actuele kaartgegevens. In hoofdstuk 2 worden de historische context, gebruiksgeschiedenis en bouwgeschiedenis uiteengezet. Het derde hoofdstuk beschrijft de huidige situatie van het exterieur, de constructie en het interieur. De waardestelling in het vierde hoofdstuk geeft voor elk gebouwonderdeel aan hoe groot de bouwhistorische waarde is. In hoofdstuk 5 wordt een advies gegeven. Tenslotte volgt een overzicht van de geraadpleegde literatuur en bronnen.

Alle werkzaamheden zijn verricht conform de *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek. Lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed* (Den Haag 2009), vastgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Stichting Bouwhistorie Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Atelier Rijksbouwmeester en de Rijksgebouwendienst.

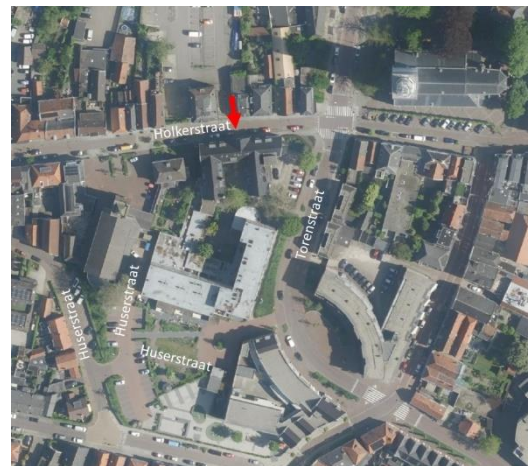
1.1 Objectgegevens

Adres	Holkerstraat 30 in Nijkerk
Gemeente	Nijkerk
Provincie	Noord-Holland
Kadastraal bekend	Nijkerk, sectie B, perceelnummer 9879
Eigenaar	Woningstichting Nijkerk (sinds 2015)
Beschermde status	Gemeentelijk monument (sinds 2005)
Oorspronkelijke functie	rusthuis genaamd Huize St. Jozef
Datering	1938
Architect	J.C.A. Alfrink, Nijkerk
Bouwstijl/type	invloeden van de Nieuwe Haagse school

1.2 Actuele kaartgegevens en situering



Kadastrale situatie van Holkerstraat 30 (rode pijl) in Nijkerk (bron: www.cultureelerfgoed.nl).



Holkerstraat 30 (rode pijl) in Nijkerk gezien vanuit de lucht (bron: www.pdok.nl).



Het onderzochte gebouw op de kruising van de Holkerstraat en de Torenstraat.



De pastorie (1955) aan de rechterzijde van het pand met de Rooms Katholieke kerk uit 1954 op de achtergrond.

Het gebouw aan de Holkerstraat 30 bevindt zich aan de westzijde van het centrum, op de hoek van de Holkerstraat en de rondweg (Torenstraat) om het centrum die omstreeks 1970 werd aangelegd. Het gebouw ligt schuin tegenover de, oorspronkelijk aan St. Catharina gewijde, Nederlands Hervormde

Kerk. Aan de westzijde van het onderzochte gebouw bevindt zich de pastorie uit 1955. Aan de oostzijde van het gebouw bevindt zich een bijbehorende parkeerplaats. Dit terrein kwam omstreeks 1970 vrij na de sloop van de oostelijke naastgelegen bebouwing. Aan de zuidzijde grenst het woonzorgcentrum Huize Sint Jozef uit 1972.

2. Bouwgeschiedenis

2.1 Historische context en gebruiksgeschiedenis

Het onderzochte gebouw vormt een onderdeel van een historisch gegroeid Rooms Katholiek complex aan de westzijde van het centrum, van het verder overwegend protestantse Nijkerk. Samen met de Rooms Katholieke kerk uit 1954 en de bijbehorende parochie uit 1955 vormt het een complex van Rooms Katholieke gebouwen.

Het gebouw aan de Holkerstraat 30, genaamd Huize St. Jozef is in 1938 gebouwd als een uitbreiding van het Sint Jozef-Gesticht uit 1856, gelegen aan de Huserstraat (voorheen Kruitstraat). Dit zusterhuis stond onder leiding van de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort. Die congregatie is voortgekomen uit de congregatie Soeurs de Notre Dame van Namen¹.

Om plaats te maken voor de uitbreiding werden drie bestaande huizen aan de oostzijde van de oude Rooms Katholieke kerk uit 1819 gesloopt.

Ten behoeve van de uitbreiding van het Sint Jozef-Gesticht aan de Huserstraat deed het R.K. Parochiaal Kerkbestuur van de H. Catharina op 18 april 1937 het verzoek aan de Aartsbisschop van Utrecht, Mgr. Dr. J. de Jong om daartoe de volgende drie woningen met erf aan de Zusters van O.L. Vrouwe te Amersfoort voor de som van zesduizend gulden te mogen verkopen: Sectie B3521, sectie B4167, sectie B1201 en 3612, allen gelegen in de Holkerstraat nummers 22 en 24, 26 en 28, en 30 in Nijkerk.² Het huis op nummer 30, gelegen naast de oude Rooms Katholieke kerk, was het geboortehuis van kardinaal Bernardus Johannes Alfrink (1900 – 1987).



Het geboortehuis (rode pijl) van Bernardus J. Alfrink naast de oude Rooms Katholieke kerk (1819) op een afbeelding uit circa 1910 (bron: Alfrink een biografie).



Op de locatie van de voorste huizen, aan de rechterkant van de straat, werd in 1938 Huize St. Jozef gebouwd als uitbreiding van het St. Jozef-Gesticht gelegen aan de Huserstraat. Ter hoogte van het huis met de trapgevel werd in 1971 de rondweg om het centrum aangelegd (bron: Nijkerk in oude ansichten deel 2).

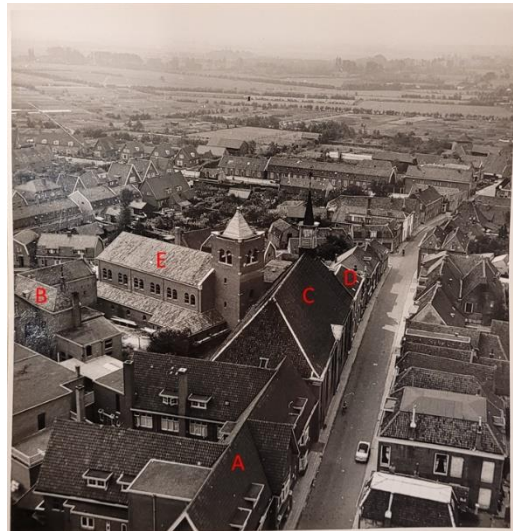
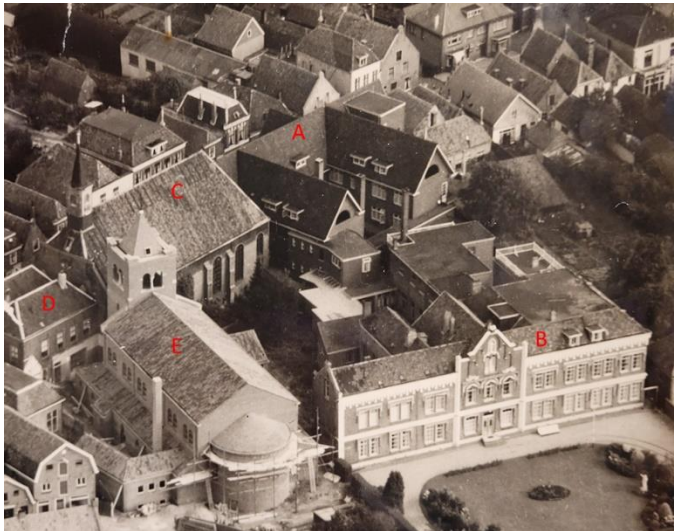
De bouw van het onderzochte pand werd uitgevoerd door aannemer J.B. Alfrink onder architectuur van zijn broer, architect J.C.A. Alfrink³ uit Nijkerk. Op de volgende luchtfoto's uit omstreeks 1954 is zichtbaar dat het onderzochte gebouw (aangeduid met de letter A) als uitbreiding van het St. Jozef-

¹ www.erfgoedkloosterleven.nl

² Gemeentearchief Nijkerk

³ Een ander werk van deze architect in Nijkerk is het café uit 1930 aan de Nieuwstraat 3b in Nijkerk.

Gesticht (aangeduid met de letter B) werd gebouwd. Het onderzochte gebouw is georiënteerd op de Holkerstraat. Om een verbinding te vormen met het bestaande St. Jozef-Gesticht aan de Huserstraat 6 (voorheen Kruitstraat) werd de aanbouw aan de achterzijde van de westelijke zijvleugel in 1938 met een afwijkende oriëntatie gebouwd. Het onderzochte gebouw werd net als de naastgelegen oude Rooms Katholieke kerk (C op onderstaande afbeeldingen) in de rooilijn van de Holkerstraat gebouwd. De nieuwe Rooms Katholieke kerk (E) werd in de tuin van de oude pastorie (D) gebouwd en kwam in 1954 gereed. Een jaar later werd de huidige pastorie op de locatie van de oude Rooms Katholieke kerk gebouwd.



Foto's uit omstreeks 1954 van het Sint Jozef-Gesticht met jaartalsteen anno 1856 (B); de uitbreiding aan de Holkerstraat 30 genaamd Huize Sint Jozef (A); de oude Rooms Katholieke kerk uit 1819 (C); de oude pastorie (D) en de nieuwe Rooms Katholieke kerk uit 1954 (E). Linker foto gezien vanuit het zuidwesten, de rechter foto vanuit het oosten (bron: Gemeentearchief Nijkerk).

Omstreeks 1970 werd het St. Jozef-Gesticht (1856) aan de Huserstraat 6 gesloopt. De Rooms Katholieke bouwvereniging St. Bonifacius kocht het perceel van de Onze Lieve Vrouwe Stichting te Amersfoort. Op de vrijkomende grond werd het huidige woonzorgcentrum Sint Jozef gebouwd. In het onderzochte gebouw aan de Holkerstraat 30, dat in eigendom bleef van de O.L.V. stichting, werden intern enige veranderingen aangebracht zodat het samen met het nieuw te bouwen gedeelte als één geheel kon worden geëxploiteerd.



Het oude Huize Sint Jozef met jaartal steen anno 1856, vroeger het Rooms Katholieke Gesticht genoemd, op een foto uit circa 1960. Omstreeks 1970 werd het gesloopt om plaats te maken voor het huidige woonzorgcentrum Huize Sint Jozef (foto rechts).

Na de verbouwing in circa 1970 van het onderzochte gebouw aan de Holkerstraat 30 kregen de zusters er hun woonruimte. Op de tweede verdieping kwamen de zusters te wonen die nog actief waren in het bejaardenwerk in Nijkerk. In 2008 vertrokken de laatste twee zusters naar een woning in een nieuwbouwwijk in Nijkerk.⁴

In 2015 verkocht de toenmalige eigenaar Woningstichting Portaal het onderzochte gebouw aan de Woningstichting Nijkerk (WSN). Momenteel biedt het gebouw huisvesting aan meerdere statushouders.

2.2 Bouwfaseringen

Bij de beschrijving is gekozen voor het gebruik van de termen voor, links, rechts en achter vanuit het gezichtspunt 'staande voor de betreffende gevel' soms aangevuld met het gebruik van de windrichtingen.

Bouwfase 0: vóór 1938 Bestaande bebouwing op de locatie van Holkerstraat 30

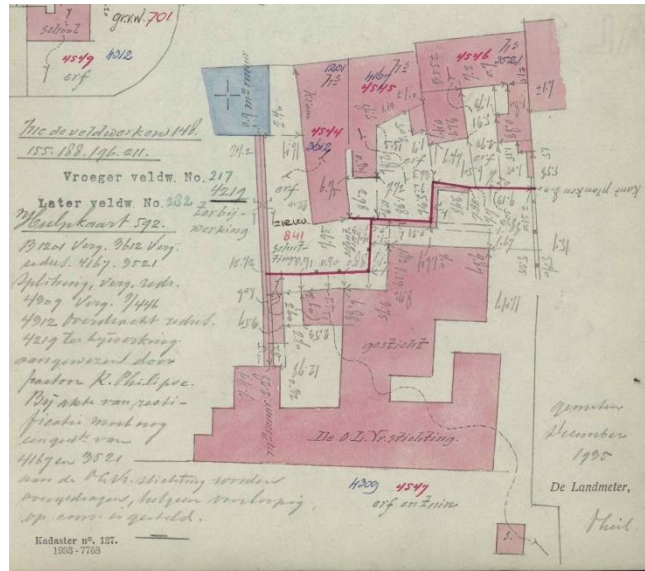
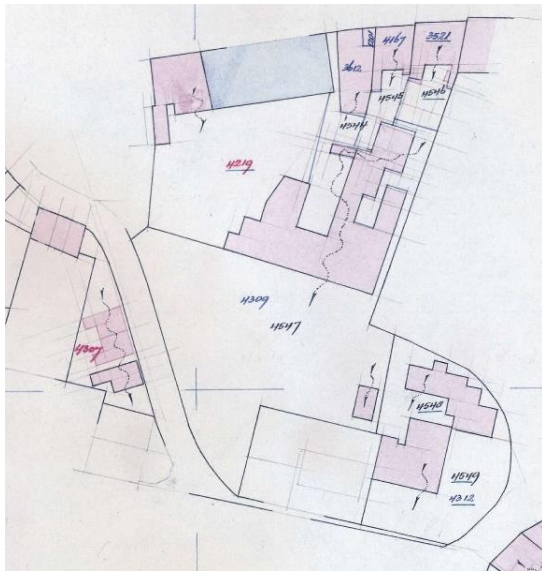
Op de kadastrale minuut uit circa 1830 is te zien dat zich op de locatie van het onderzochte gebouw meerdere huizen hebben bevonden. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) horend bij de kadastrale minuut sectie B, blad 3 gemeente Nijkerk betroffen dit huizen van de Roomse kerk (percelen 1199, 1200 en 1201); een huis, schuur, tuin en erf van rentenier Wouterus Blokhuis (perceel 1202) en een huis, schuur, tuin en erf van Coenraad Moorrees (perceel 1203).



Het gebouw Holkerstraat 30 bij benadering weergegeven (in rood) op de kadastrale minuut uit circa 1830 (bron: www.cultureelerfgoed.nl).

⁴ www.erfgoedkloosterleven.nl

Uit de bekende kadastrale gegevens blijkt dat de locatie van het onderzochte pand in 1935 met een drietal huizen was bebouwd.

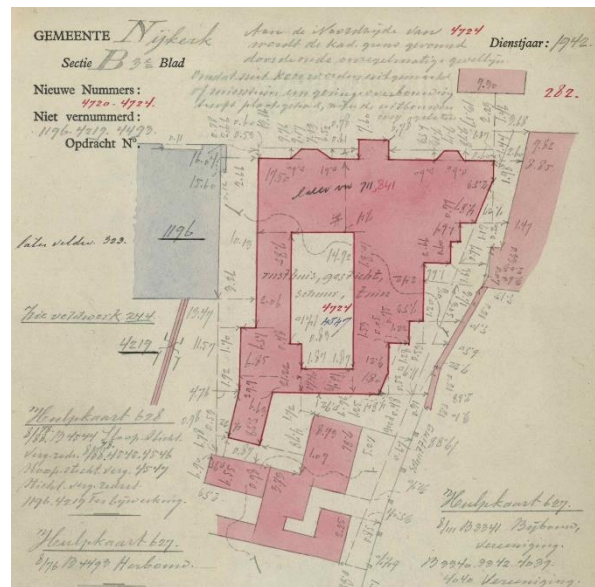


Voor de bouw van het rusthuis in 1938 was de locatie aan de oostzijde van de RK kerk (in blauw weergegeven) bebouwd met een drietal huizen (bron: Kadastrale hulpplaat B592 en veldwerk B244).

Bouwfase 1: 1938

Bouw rusthuis

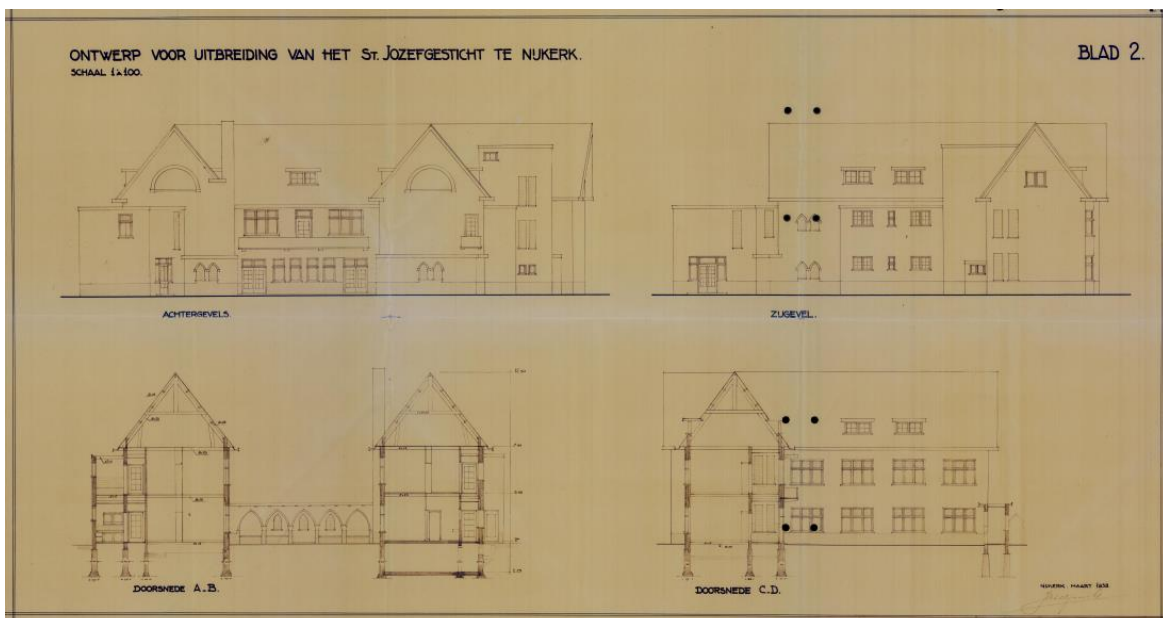
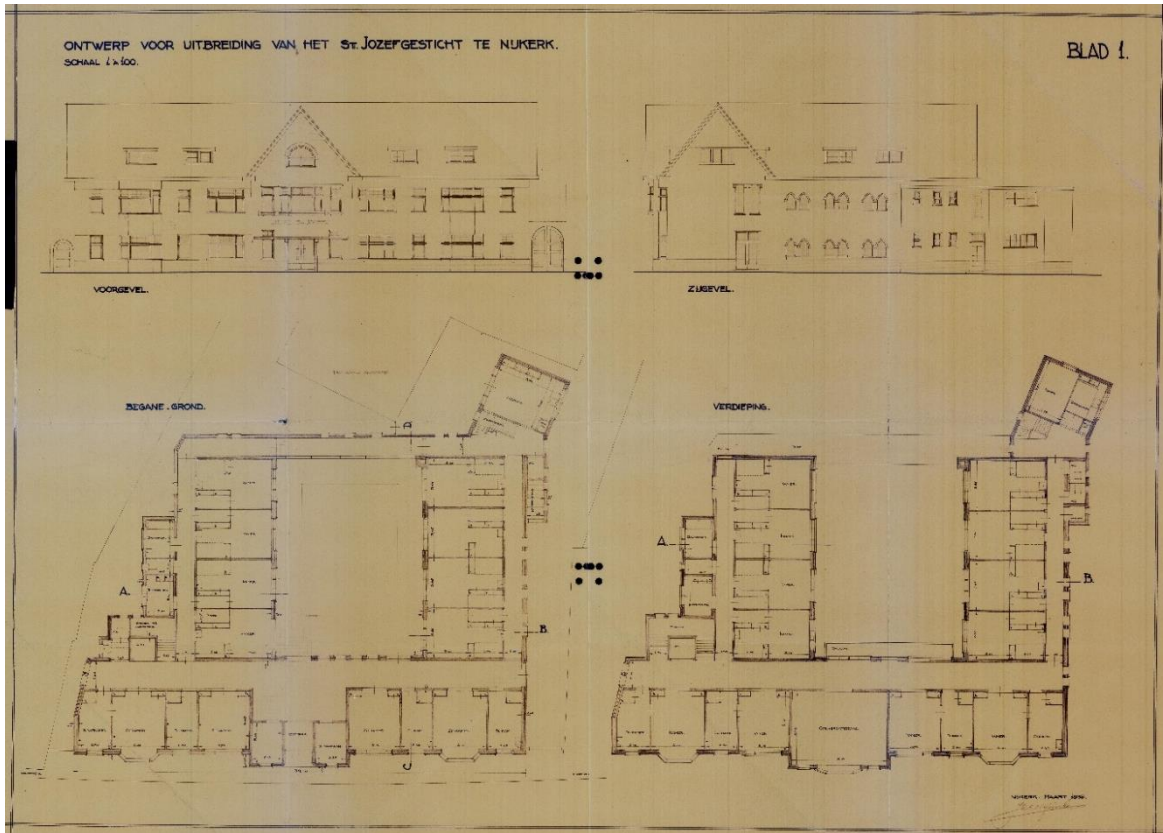
Op 7 april 1938 werd aan de Onze Lieve Vrouwe Stichting te Amersfoort vergunning⁵ verleend voor het oprichten van het gebouw dat gebruikt zou worden als rusthuis.



Het nieuw gebouwde rusthuis (rood omlijnd) weergegeven op de kadastrale hulpplaat B628 en veldwerk B282 uit het dienstjaar 1942.

⁵ Gemeentearchief Nijkerk, bouwvergunning.

Enkele ontwerptekeningen van de uitbreiding van het St. Jozefgesticht, getekend door de Nijkerkse architect J.C.A. Alfrink, zijn bewaard gebleven. Op de tekeningen zijn de gevelaanzichten, doorsneden, en plattegronden van de begane grond en eerste verdieping weergegeven. Tekeningen van de kelder en de zolder ontbreken. Dankzij bouwtekeningen d.d. 19 juni 1970 kan echter ook een indruk worden verkregen van de gebruiksindeling op de zolder, er vanuit gaande dat de indeling in de tussenliggende periode ongewijzigd is.



'Ontwerp voor uitbreiding van het St. Jozefgesticht te Nijkerk' uit maart 1938 getekend door J. Alfrink (bron: BWT-archief gemeente Nijkerk).

Het is opvallend dat de uitbreiding van het St. Jozefgesticht als een zelfstandig gebouw werd gebouwd met een eigen monumentale ingangspartij in de fraai vormgegeven voorgevel aan de zijde van de Holkerstraat. Verder is het opvallend dat veel aandacht werd geschonken aan de interieurafwerking van de verkeersruimtes in het gebouw. Zo hebben het tochtportaal en de aangrenzende ingangshal met een korfboogstelling van twee slanke pijlers en drie bogen op de overgang naar de dwarsgelegen gang van de hoofdvleugel, alsook de gangen in de zijvleugels, een rijke afwerking. Deze ruimtes zijn voorzien van een gele tegelvloer met zwarte tegelrand en een lambrisering van keramieken wandtegels. In de verkeersruimtes is ook veel zwarte natuursteen toegepast (vensterbanken, neuten en onderdorpel van de oorspronkelijke deurkozijnen en bekleding pijlers in de ingangshal). Bovendien is het opvallend dat op de begane grond en op de verdieping de gang van de hoofdvleugel aan de kopse zijden is voorzien van paarsgewijs aangebracht hoge staande vensters met glas-in-lood voorzien van een gebrandschilderd symbool verwijzend naar het Rooms Katholieke geloof of naar Sint Jozef. Sint Jozef is de patroon van de Zusters van de Onze Lieve Vrouw te Amersfoort en naamgever van het rusthuis. Dergelijke vensters zijn ook aangebracht op de tussenbordessen van het trappenhuis in het blokvormige bouwvolume en in de gangen die de as vormen van beide zijvleugels, zij het daar in de vorm van spitsboogvormige vensters.

In het ontwerp van het gebouw lijkt qua kamerindeling een onderscheid te zijn gemaakt in verschillende sociale klassen. Zo waren beide zijvleugels op zolder ingedeeld met eenvoudige kleine en grote slaapvertrekken die werden verlicht via de dakkapellen op het dak. Op zolder had men één toilet ter beschikking. Op de begane grond en eerste verdieping hadden de vier aaneengeschakelde kamers in beide zijvleugels de beschikking over drie toiletten en een badkamer. Deze sanitair ruimtes waren ook ter beschikking voor de bewoners van de twee tweekamerwoningen aan weerszijden van de middenpartij in de hoofdvleugel. De tweekamerwoningen aan de voorzijde van het gebouw bestonden uit een zit- en slaapkamer die met elkaar in verbinding stonden. De zitkamers op beide uiteinden van de hoofdvleugel waren voorzien van een, nog altijd aanwezige, erker.

Bouwfase 2: 1972/1973

Verbouwing

Min of meer gelijktijdig met de nieuwbouw van het woonzorgcentrum Huize St. Jozef, op de locatie van het gesloopte Sint Jozefgesticht, werd het onderzochte pand aan de Holkerstraat verbouwd.

Tijdens de verbouwing werden onderstaande wijzigingen uitgevoerd:

Exterieur

- Aanbrengen eenlaagse aanbouw om de oorspronkelijke aanbouw (1938) aan de rechter gevelzijde waarbij de toegang van buiten naar de kelder inpandig werd gemaakt
- Verwijdering galerij aan de achterzijde waardoor niet langer sprake was van een omsloten binnentuin maar de huidige U-vormige plattegrond ontstond
- Vervanging van de ingangspartij in de rechter kopse gevel van de hoofdvleugel door een dubbel hoog staand venster met glas-in-lood voorzien van de gebrandschilderde symbolen 'liefde' en 'vrede'. Deze ramen zijn mogelijk afkomstig uit de linker kopse gevel van de hoofdvleugel waar de huidige ingangspartij werd aangebracht
- Wijziging boogvormig zoldervenster in de middenpartij van de voorgevel waarbij het originele lunetvenster verdween

- Vervanging van de oorspronkelijke lift waarbij het blokvormig volume, waarin de liftschacht was ondergebracht, aan de voorzijde werd ingekort
- Vervanging van de dakkapellen met overstek naar de bestaande toestand. De ramen werden echter zonder roedenverdeling uitgevoerd
- In de linker zijgevel van de oorspronkelijke aanbouw achter de rechter zijvleugel werden vensters dichtgezet en de dubbele deur naar de keuken gewijzigd in een samengesteld venster
- In de linker zijgevel werden twee spitsboogvensters op de begane grond dichtgezet waarbij een doorgang ter hoogte van het verwijderde rechter venster werd aangebracht, uitkomend in de gang van de linker zijvleugel
- Na de sloop in circa 1970 van de oostelijke naastgelegen bebouwing ten behoeve van een rondweg om het centrum, kwam een terrein aan de oostzijde van het gebouw vrij dat momenteel in gebruik is als parkeerplaats



Links: het hoge blokvormige bouwvolume, waarin van oorsprong de lift en het trappenhuis zijn ondergebracht, op een detail van een foto uit 1954. De liftinstallatieruimte liep door tot aan de vliering (gele pijl) (bron: Gemeentearchief Nijkerk)

Rechts: bij de vernieuwing van de lift in 1972/1973 werd het blokvormige bouwvolume aan de voorzijde ingekort (gele pijl).

Interieur

- Het trappenhuis in de twee bouwlagen hoge aanbouw (1938) aan de achterzijde van de rechter zijvleugel werd verwijderd en een nieuw trappenhuis in het achterste gedeelte van de rechter zijvleugel aangebracht. Hierbij verdween de loggia op zolder en werd het boogvormige open venster van de vroegere loggia dichtgezet
Ook de keldertoegang vanuit de keuken (in de aanbouw achter de rechter zijvleugel) raakte buiten gebruik
- De deuren van de oorspronkelijke doorgangen werden vervangen door brandwerende deuren en de indeling van meerdere vertrekken gewijzigd waarbij oorspronkelijke doorgangen werden dichtgezet en nieuwe doorgangen werden gecreëerd
- Op de begane grond en verdieping werden in de gang van de hoofdvleugel en in de gang van beide zijvleugels tochtpuien met tochtdeuren aangebracht
- Onder de oorspronkelijke stuc-op-riet plafonds werden systeemplatenplafonds aangebracht
- Op de begane grond werd het achterste paar spitsboogvensters in de boogvormige nis verwijderd en een boogvormige doorgang gecreëerd naar de aangebrachte eenlaagse aanbouw
- De ruimte in het achterste gedeelte op de verdieping van de aanbouw achter de rechter zijvleugel werd verbouwd tot wasruimte

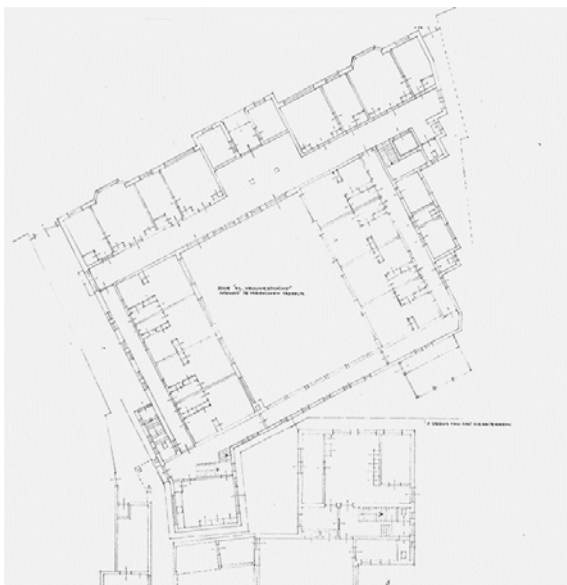
- Op de begane grond en verdieping werd het voorste vertrek van de vier vensterassen brede aanbouw gewijzigd in een badkamer
- Op zolder werden in de ongedeelde hoofdvluegel vertrekken aangebracht; een vliering aangebracht waardoor de hoge boogvormige doorgang van het trappenhuis werd gewijzigd in een eenvoudige doorgang; in de linker zijvleugel een grote open ruimte gecreëerd waarbij de loggia ondieper werd gemaakt; in de rechter zijvleugel de indeling van de vertrekken gewijzigd



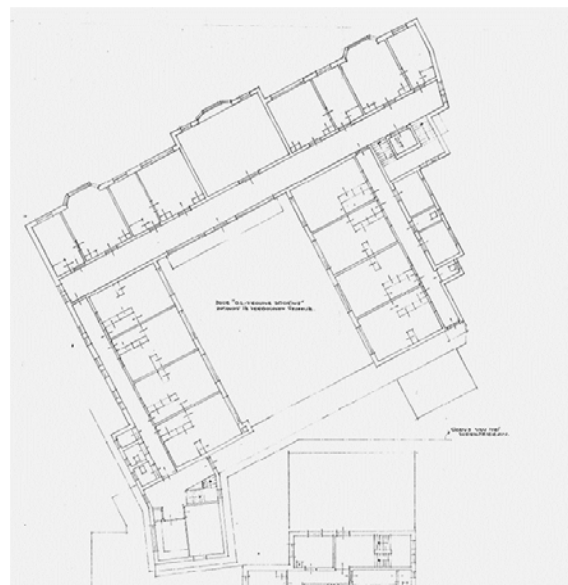
Na sloop van de oostelijke bebouwing omstreeks 1970 verschoof de perceelsgrens naar het oosten (tegenwoordig in gebruik als parkeerterrein) (bron: Kadaster Archiefviewer, hulpplaat B896 dienstjaar 1971).



Verwijderde galerij aan de zuidzijde en toevoeging eenlaagse aanbouw achter de rechter (westelijke) zijvleugel, weergegeven op de kadastrale hulpplaat B956 dienstjaar 1974 (bron: Kadaster Archiefviewer).



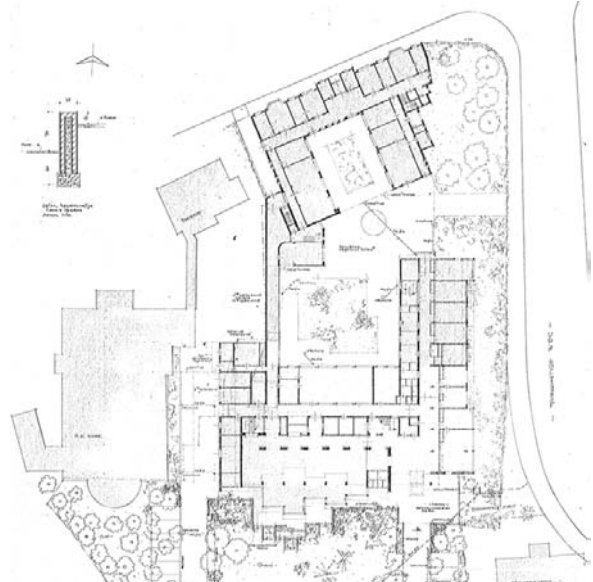
Begane grond, bestaande situatie d.d. 19 juni 1970 (bron: architectenbureau M.J.A. v. Geel).



Eerste verdieping, bestaande situatie d.d. 19 juni 1970 (bron: architectenbureau M.J.A. v. Geel).



Zolder, bestaande situatie d.d. 19 juni 1970 (bron: architectenbureau M.J.A. v. Geel).



De nieuwe situatie na verwijdering galerij aan zuidkant en toevoeging eenlaagse aanbouw om de oorspronkelijke aanbouw achter de westelijke zijvleugel heen (bron: tekening 1970, architectenbureau M.J.A. v. Geel).

Bouwfase 3: circa 2015 Restauratie

Tijdens de restauratie werden onderstaande wijzigingen/onderhoud uitgevoerd:

Exterieur

- Twee dakkapellen van trespa in het linker dakvlak van de linker zijvleugel aangebracht
- Reparatie gevelmetselwerk
- Reparatie kozijnen, ramen en deuren
- Reparatie daklijsten, windveren en gootonderzijde
- Reparatie dakkapellen
- Vernieuwing bitumineuze dakbedekking op de platte daken

Interieur

- Scheidingswanden verwijderd om grotere ruimtes te creëren
- Vervanging tegelvloeren van de balkons en gedeeltelijk in de zijvleugels naar de bestaande toestand
- Vernieuwing van de systeemplatenplafonds uit omstreeks 1970
- Aanbrengen houten scheidingswand tussen de ingangspartij en de gang in de hoofdvleugel
- Het aanbrengen van vloerbedekking in het trappenhuis, op de eerste verdieping en zolder
- Modernisering van sanitair ruimtes
- Dichtzetting van twee doorgangen⁶ in de gang van de hoofdvleugel waarbij de lambrisering met identieke wandtegels werd doorgetrokken
- De doorgang op de begane grond vanuit het trappenhuis (1972/1973) naar de aanbouw aan de achterzijde van de rechter zijvleugel dichtgezet

⁶ Op een bouwtekening van de bestaande toestand van de begane grond d.d. 20-02-2007 door Architectenbureau Abken BV zijn beide doorgangen nog aanwezig.

3. Bouwhistorische beschrijving

3.1 Inleiding

Bij de beschrijving is gekozen voor het gebruik van de termen voor, links, rechts en achter vanuit het gezichtspunt 'staande voor de betreffende gevel' soms aangevuld met het gebruik van de windrichtingen.

De in de tekst voorkomende ruimtenummers, aangeduid als (0.1), (1.1) enz. corresponderen met de nummers zoals aangegeven in onderstaande plattegronden. De vertrekken zonder ruimte nummer waren ten tijde van het onderzoek niet toegankelijk. De interieurs van de leegstaande vertrekken 0.17, 0.18 en 0.19 zijn van buitenaf via het raam bezichtigd.

3.2 Exterieur

3.2.1 Bouwmassa en dak

Het voormalig rusthuis Huize St. Jozef is opgetrokken in 1938 en bestaat uit twee bouwlagen onder een samengestelde kap. Sinds omstreeks 1970 de galerij aan de achterzijde werd verwijderd is niet langer sprake van een omsloten binnentuin. Er is sindsdien sprake van een U-vormige plattegrond met drie vleugels grenzend aan een binnenterrein.

De voorzijde (het liggende middendeel van de U) van het huis ligt aan de Holkerstraat. Het gebouw heeft twee bouwlagen en een kap. De muren zijn opgetrokken in een bruinrode machinale handvormsteen, gemetseld in Vlaams verband. De vleugel aan de zijde van de Holkerstraat en beide zijvleugels zijn gedekt door steile zadeldaken, die elkaar op de hoeken ten dele doorsnijden en die forse overstekken hebben. Deze overstekken zijn bekleed met houten panelen. De zadeldaken zijn gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. De oorspronkelijke aanbouwen uit 1938 en de aanbouw die in 1972/1973 aan de zuidwestzijde werd aangebracht, zijn voorzien van platte daken gedekt met bitumen. Ook de in circa 2015 gerestaureerde dakkapellen met grote overstekken hebben een plat dak.

De westelijke zijvleugel is aan de zijde van het binnenterrein voorzien van twee oorspronkelijke schoorstenen.

3.2.2 Gevels

De gevels zijn gemetseld in Vlaams verband met een roodbruine machinale handvormsteen (afmeting: 21½x10½x5 cm, 10-lagenmaat: 69 cm) en met een verdiepte voeg.

De gevels zijn voorzien van een trasraam gemetseld met een paarsrode baksteen in Vlaams verband, afgesloten door een kopse rollaag in dezelfde steen. De ramen van het huis bestaan hoofdzakelijk uit staande vensters met een bovenlicht in, deels gebrandschilderd, glas-in-lood. Deze vensters komen alleen of geschakeld voor en zijn voorzien van zwart geglazuurde keramische raamdorpels. Daarnaast komen ook hoge staande vensters en spitsboogvensters met deels gebrandschilderd glas-in-lood ramen voor. Deze vensters zijn voorzien van natuurstenen raamdorpels. Elk van deze vensters is aan de interieurzijde voorzien van een symbool met bijbehorende tekst die verband houdt met de Heilige Sint Jozef.

De dakkapellen voorzien van plat dak met grote overstekken hadden oorspronkelijk een dubbel vierruits raam. Tegenwoordig zijn de gerestaureerde dakkapellen voorzien van twee eenruits ramen.

Voorgevel (noord)



De voorgevel gezien vanuit het noordoosten (links) en gezien vanuit het noordwesten (rechts).



Links: de middenrisaliet met ingangspartij en daarboven de naam 'Huize St. Jozef'. Het kozijn van de dubbele deur is voorzien van natuurstenen neuten met frijnslag en een natuurstenen onderdorpel.

Rechts: opvulstukken (rood omkaderd) wijzen op een verwijderd kalf van een eerder aanwezig lunetvenster.

De voorgevel is symmetrisch van opzet met een middendeel waarin zich de ingang bevindt en een linker- en rechterdeel die ten opzichte van elkaar gespiegeld zijn. Het sterk risalerende middendeel wordt afgesloten door een puntgevel met vlechtwerk en een steile dakhelling. De ingang bestaat uit een portaal met originele dubbele deur voorzien van een smal staand drie-ruits raam met kathedraalglas. In beide deuren is het bovenste raam uitgevoerd als draairaampje. Het portaal is afgedekt met een betonnen plaat die nagenoeg over de gehele breedte van het middenrisaliet loopt en bij de eenruits vensters aan weerszijden van de ingang het bovenraam van het onderraam scheidt. Op de verdieping bevindt zich eenzelfde betonnen plaat waarop een uitkragende erker met afgeschuinde hoeken rust, temidden van twee eenruits vensters met bovenraam. Alle bovenramen zijn voorzien van glas-in-lood. In de topgevel bevindt zich een boogvormig samengesteld venster met rechthoekig staand venster in het midden. Sporen van een verdwenen tussendorpel (kalf) duiden op

de eerdere aanwezigheid van een lunetvenster. Het lunetvenster is ook weergegeven op de ontwerptekening uit 1938.

Aan weerszijden van het risaliet bevindt zich in het linker- en rechterdeel van de voorgevel op de begane grond en verdieping een staand driedelig venster met bovenramen voorzien van glas-in-lood. Verder hebben het linker- en rechterdeel van de voorgevel in het midden een risalerend accent in de vorm van een tot de dakrand doorlopende erker met afgeschuinde hoeken. Aan weerszijden hiervan bevindt zich in het linker- en rechterdeel, op de begane grond en verdieping een eenruits venster met bovenraam voorzien van glas-in-lood.

Op het dakschild van de voorgevel bevinden zich aan weerszijden van de topgevel twee eenvoudige dakkapellen met overstek. Op onderstaande foto uit 1938-1954 is te zien dat de ramen van de oorspronkelijke dakkapellen met overstek een vier-ruits verdeling hadden. Verder is op de zwartwit foto te zien dat de ramen wit van kleur waren en de kozijnen in een afwijkende kleur waren geschilderd.



Het onderzochte gebouw in de periode tussen 1938 en 1954. De ramen van de dakkapellen met overstek hebben een roedenverdeling. De ramen in de voorgevel lijken wit te zijn geschilderd en de kozijnen in een afwijkende kleur.

Om de honderdste geboortedag van de kardinaal te gedenken werd in het jaar 2000 een symposium georganiseerd en een bronzen plaquette aan de voorgevel van het onderzochte gebouw bevestigd op de plaats waar vroeger het geboortehuis van kardinaal Alfrink stond. Deze bevond zich naast de in 1954 gesloopte Rooms Katholieke kerk uit 1819. Op de gedenkplaat is het wapen van kardinaal Alfrink afgebeeld met het motto *Evangelizare Divitias Christi* (Christus' rijkdommen verkondigen). Daaronder is te lezen: "Hier stond het geboortehuis van Bernardus Kardinaal Alfrink * 5-7-1900 - † 17-12-1987."



Ter herdenking van de honderdste geboortedag van wijlen kardinaal Bernardus Alfrink werd op 5 juli 2000 een gedenkplaat op de voorgevel aangebracht op de locatie waar zijn geboortehuis heeft gestaan.

Rechter zijgevel (west)



De rechter zijgevel. De rode letters van de verschillende bouwdelen komen terug in de tekst. De letter F duidt de naastgelegen pastorie uit 1955 aan. Het huidige woonzorgcentrum Huize Sint Jozef uit circa 1970 is aangeduid met de letter G. Links op de foto is de Ned. Hervormde Kerk zichtbaar.

De rechter zijgevel heeft een asymmetrische indeling. Van links naar rechts bestaat de gevel uit de volgende delen: een topgevel (A) van de vleugel aan de voorzijde met een poortdoorgang (B) op de linkerhoek; de gevel van de westelijke zijvleugel (C); de oorspronkelijke aanbouw (1938) van twee bouwlagen (D) en een eenlaagse aanbouw uit 1972/1973 (E). De delen A tot en met D dateren uit de bouwtijd (1938) en zijn ook weergegeven op onderstaande perspectieftekening uit juli 1938 van architect J.C.A. Alfrink.



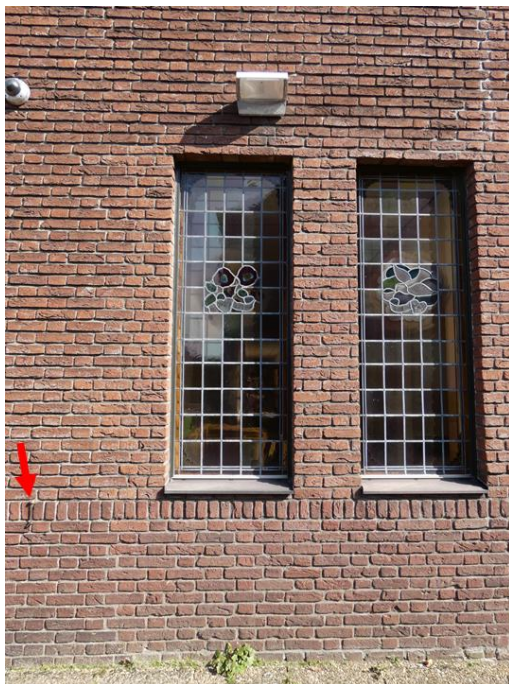
Perspectieftekening Huize St. Jozef te Nijkerk getekend door J.C.A Alfrink d.d. juli 1938 met de oorspronkelijke twee bouwlagen hoge aanbouw aan de rechter achterzijde (bron: Collectie Stichting Oud Nijkerk).

De topgevel (A) heeft een driedelig horizontaal venster op de zolderverdieping. Op de begane grond en op de eerste verdieping bevinden zich twee hoge staande vensters met deels gebrandschilderd glas-in-lood, aan de interieurzijde voorzien van symbolen en teksten. Op de begane grond toont het linker raam het symbool liefde en het rechter raam vrede met het symbool van de vredesduif. Op de verdieping is op het linker raam een symbool van een boek met de tekst einde weergegeven en op het rechter raam het symbool van de zandloper met bijbehorende tekst 'gebruik je tijd'.

In tegenstelling tot de twee vensters op de verdieping hebben de vensters op de begane grond geen natuurstenen raamdorpel maar een metalen raamdorpel. Beide vensters op de begane grond werden in of na 1970 aangebracht ter vervanging van een oorspronkelijke doorgang met dubbele deur en bovenramen. Deze doorgang is weergegeven op de ontwerptekening en perspectieftekening uit 1938 van architect J.C.A. Alfrink, zichtbaar op een foto uit omstreeks 1960 en is weergegeven op de bouwtekening van de bestaande toestand d.d. juni 1970. Mogelijk betreffen de hoge staande glas-in-lood ramen op de begane grond de vensters uit de oostelijke topgevel van de hoofdvlleugel die tijdens de verbouwing in 1972/1973 plaats moesten maken voor de ingang aan die zijde.



De hoge staande vensters met glas-in-lood ramen op de begane grond van de topgevel (linker afbeelding, rode pijl) zijn na 1970 aangebracht ter vervanging van een dubbele deur met bovenramen (zichtbaar op de rechter afbeelding uit circa 1960).



Met de verplaatsing van de ingangspartij van de rechter naar de linker kopse gevel van de hoofdvluegel werd waarschijnlijk ook het dubbele venster omgewisseld. De haak van de verdwenen deur aan deze gevelzijde is nog aanwezig (rode pijl).



Het raam met het symbool liefde heeft zich vermoedelijk onder het raam met het wapen van Amersfoort in de linker kopse gevel van de hoofdvluegel bevonden, verwijzend naar de Zusters van Liefde van Onze Lieve Vrouw.

Links op de hoek van de topgevel bevindt zich de originele gemetselde poortdoorgang (B) met een afdekking van keramische vlakke dakpannen. De dubbele deur van de getoogde doorgang is niet meer aanwezig.

Ter hoogte van de westelijke zijvleugel is de gevel op beide niveaus geleed door een reeks van paarsgewijs aangebrachte spitsboogvensters met glas-in-lood ramen (C). Deze glas-in-lood ramen zijn ieder voorzien van een symbool met bijbehorende tekst uit de zogeheten Heilige Jozef-litanie. Met het

aanbrengen van de eenlaagse aanbouw in 1972/1973 is het achterste paar spitsboogvensters verwijderd en een koekoek met dubbel keldervenster op die locatie dichtgemetseld.



Links: spitsboogvensters met glas-in-lood ramen. Ieder raam is voorzien van een gebrandschilderd symbool met bijbehorende tekst uit de zogeheten Heilige Jozef-litanie.

Rechts: de symbolen met bijbehorende teksten gefotografeerd vanuit het interieur.

Op het dakschild boven geveldeel C bevinden zich twee eenvoudige dakkapellen met een forse overstek die vermoedelijk in circa 2015 zijn vernieuwd naar een bestaande situatie.

Op het maaiveld bevinden zich twee koekkoeken met een dubbel keldervenster voorzien van roedenverdeling.



Spitsboogvormige vensters met daaronder twee koekkoeken (linker foto) en dubbel keldervenster met vier-ruits verdeling (rechter foto).

Rechts is tegen de gevel een oorspronkelijke hoge aanbouw van twee bouwlagen aanwezig (D). Deze aanbouw met plat dak eindigt vlak onder de goot van de kap van de westelijke zijvleugel. Op de

verdieping bevinden zich van links naar rechts drie staande twee-ruits vensters met kathedraalglas, een hoog staand venster met glas-in-lood, aan de interieurzijde voorzien van het monogram van Christus, en een horizontaal driedelig venster. De hoge aanbouw is gebouwd met een knik. Het zuidelijk gedeelte werd in 1938 met een noordoost-zuidwest oriëntatie gebouwd om de uitbreiding aan de Holkerstraat 30 aan te laten sluiten op de bebouwing van het Sint Jozef-Gesticht aan de Huserstraat.

De eenlaagse aanbouw (E) werd in 1972/1973 gebouwd, gelijktijdig met het woonzorgcentrum Huize Sint Jozef dat op de locatie van het Sint Jozef-Gesticht aan de Huserstraat werd gebouwd. Hierbij werd het rechter paar spitsboogvensters op de begane grond verwijderd.

Linker zijgevel (oost)



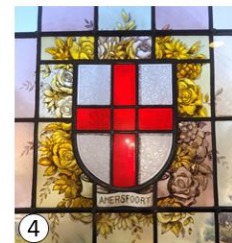
De linker zijgevel. De letters van de verschillende bouwdelen komen terug in de tekst. Ter hoogte van de rode pijlen maakt de topgevel (A) een knik.

De linker zijgevel heeft een asymmetrische indeling. Dit heeft te maken met de flauwe bocht die de Holkerstraat op deze locatie maakt. In 1938 was er sprake van een scherpe perceelsgrens met het naastgelegen perceel aan de oostzijde.

Van rechts naar links bestaat de gevel uit de volgende delen: een ten opzichte van de rest van de gevel sterk risalerende (naar voren springende) topgevel (A); een hoge, blokvormige bouwmassa (B) met een eenlaagse blokvormige aanbouw (C) aan de voorzijde; een vier vensterassen brede aanbouw (D), waarvan het linkerdeel iets terugligt (E); en een nog iets verder teruggelegen geveldeel (F). De gehele

opzet is oorspronkelijk (1938). Enkel bouwdeel E is niet weergegeven op de ontwerptekening uit 1938 maar staat daarentegen wel weergegeven op de kadastrale hulpkaart B628 en veldwerk B282 uit het dienstjaar 1942.

De topgevel vormt de kopse afsluiting van de hoofdvleugel langs de Holkerstraat. De topgevel is gebouwd met een knik. Het overgrote deel is parallel gebouwd aan de inmiddels niet meer aanwezige schuinlopende oostelijke perceelsgrens. Op de rechterhoek van de topgevel is een bouwspoor zichtbaar van de vroeger aanwezige gemetselde rechte poort met rondboogvormige deur⁷, die vanaf de Holkerstraat toegang gaf tot het achterterrein. Op de begane grond bevindt zich een zijingang die in 1972/1973 werd aangebracht. Op de ontwerptekening uit 1938 staan op deze locatie twee staande vensters met glas-in-lood ramen weergegeven aan het eind van de gang in het interieur. Op de verdieping zijn de twee hoge staande vensters met glas-in-loodramen nog aanwezig. Deze zijn voorzien van het gebrandschilderd wapen van Nijkerk en Amersfoort. In de top van de gevel is een stolpvenster aanwezig.



Links: spitsboogvensters met glas-in-lood ramen in geveldeel F en hoge staande vensters met glas-in-lood ramen in de topgevel (geveldeel A).

Rechts: gebrandschilderde banier met een tekst uit een gebed tot de Heilige Jozef in beide spitsboogvensters en de gebrandschilderde wapens van Nijkerk en Amersfoort in beide hoge staande vensters in de topgevel.

In de hoge, blokvormige bouwmassa zijn het trappenhuis, lift en wc ondergebracht. In de eenlaagse aanbouw daarvoor bevindt zich, volgens de bouwtekening van de bestaande toestand, het voorportaal met wastafel van het toilet. De blokvormige bouwmassa met plat dak steekt door de gootrand van het dak en is in zijn geheel iets lager dan de nok van de zadeldaken van de hoofd- en zijvleugel. De voorzijde is blind uitgevoerd. De linkerzijde bevat daarentegen paarsgewijs boven elkaar aangebrachte hoge staande vensters, waarbij de onderste aan de bovenzijde zijn afgedekt met een strekse rollaag. Deze vensters bevinden zich ter hoogte van de twee tussenbordessen van het trappenhuis. De vensters hebben glas-in-lood ramen. Ieder raam is voorzien van een gebrandschilderd symbool met bijbehorende tekst van één van de vier kardinale deugden.

Op de begane grond bevinden zich twee eenruits vensters met kathedraalglas ter hoogte van de ruimte onder het tussenbordess en ter hoogte van het toilet in het interieur. Op de zolderverdieping bevindt

⁷ Gebaseerd op de ontwerptekening uit 1938.

zich op de linkerhoek een horizontaal eenruits venster met kathedraalglas. De vensters op de begane grond en zolderverdieping hebben zwart geglazuurde keramieken raamdorpels.



Links: glas-in-lood ramen ter hoogte van de twee tussenborden van het trappenhuis, ieder voorzien van één van de vier kardinale deugden.

Rechts: de symbolen met bijbehorende tekst van de vier kardinale deugden, gezien vanuit het interieur.

De eenlaagse aanbouw (C) heeft aan de voorzijde een glas-in-lood raam met gebrandschilderde omlijsting.

Het vier vensterassen brede bouwdeel (D en E) heeft zowel boven elkaar geplaatste dubbele één-ruits vensters als boven elkaar geplaatste staande twee-ruits vensters met kathedraalglas. Afgaande op de ontwerptekening uit 1938 waren de dubbele vensters waarschijnlijk oorspronkelijk voorzien van een zes-ruits roedenverdeling. Het platte dak van de bouwdeelen D en E ligt vlak onder de goothoogte van de kap van de oostelijke zijvleugel. Ter hoogte van bouwdeel D zijn de oorspronkelijke dakkapellen met grote overstek vervangen door twee forse moderne dakkapellen van trespa zonder overstek.

In het terugliggende geveldeel F bevinden zich op de verdieping twee spitsboogvormige vensters met glas-in-lood ramen, elk voorzien van een banier met tekst. Op het linker glas-in-lood raam is aan de interieurzijde de tekst "H. Jozef Bescherm ons huis" te lezen en op het rechter raam de tekst "H. Jozef Zegen onze arbeid". Op de begane grond hebben zich vermoedelijk ook twee spitsboogvormige vensters met glas-in-lood ramen bevonden. Ter hoogte van het linker venster op de verdieping is op de begane grond een bouwspoor van een dichtgezet venster zichtbaar. Rechts hiervan is een rechthoekvormig bouwspoor van een dichtgemetselde dichtzetting zichtbaar die zich tot aan het maaiveld uitstrekt. Vermoedelijk was hier tijdens de verbouwing van 1970 een doorgang aangebracht die vervolgens later werd dichtgezet. Een aanwezige deurhaak lijkt de aanwezigheid van de vroegere doorgang te bevestigen.



Bouwspoor van dichtgezet venster (rode pijl) op de begane grond en een rechthoekvormig bouwspoor van een dichtgemetselde doorgang. De haak waarmee de deur kon worden vastgezet is nog aanwezig (gele pijl).

Achtergevel (zuid)

Aan de achterzijde bevinden zich eigenlijk vijf gevels: de twee gevels op de korte kant van de zijvleugels van het gebouw en de drie langsgevels van de vleugels die op de bestrate binnentuin aansluiten. De kopse gevel van beide zijvleugels is op de begane grond bepleisterd. Vermoedelijk om de bouwsporen aan het oog te onttrekken van de in circa 1970 verwijderde eenlaagse galerij met plat dak aan de achterzijde van het gebouw. In de kopse gevel van de oostelijke zijvleugel bevindt zich op de begane grond een moderne dubbele deur en een moderne verglaasde deur op de rechterhoek. Boven de doorgang op de begane grond bevindt zich een origineel balkon met vernieuwde balkondeur. In de topgevel bevindt zich een boogvormige opening ter hoogte van een inpandige loggia. Ook de kopse gevel van de westelijke zijvleugel is voorzien van een identieke boogvormige opening in de topgevel. Die opening van de loggia is echter verglaasd. Tegen de kopse gevel van de westelijke zijvleugel bevindt zich de oorspronkelijke twee bouwlagen hoge aanbouw met plat dak. Ter hoogte van de verdwenen galerij is de aanbouw haaks op de zijvleugel geplaatst. Ten zuiden daarvan maakt de aanbouw een knik naar het westen waardoor het aansloot op de oriëntatie van de bestaande bebouwing van het rusthuis St. Jozef aan de zuidzijde. In de gevel van de aanbouw bevinden zich op de begane grond van rechts naar links een moderne deur ter hoogte van de verwijderde galerij; een één-ruits venster ter hoogte van het vroegere trappenhuis met keldertrap in het interieur en een modern samengesteld venster waaronder een koekoek met dubbel keldervenster. Oorspronkelijk bevond zich op de locatie van het grote raam in het midden van het samengestelde venster, een dubbele deur die toegang gaf tot de keuken in de aanbouw. Deze dubbele deur is zichtbaar op een foto uit 1954.

Op de eerste verdieping zijn rechthoekvormige bouwsporen aanwezig van dichtgemetselde vensters. De moderne eenlaagse aanbouw aan de zuidzijde werd in 1972/1973 aangebouwd als verbinding met het woonzorgcentrum Huize Sint Jozef.



Links: de kopse gevel van de westelijke zijvleugel met sporen van de omstreeks 1970 verwijderde galerij (rood omkaderd). In de oorspronkelijke aanbouw (1938) zijn op de verdieping gemetselde dichtzettingen zichtbaar van twee staande vensters (blauwe pijlen). De eenlaagse aanbouw (gele pijl) links daarvan werd in 1972/1973 aangebouwd als verbinding met het huidige woonzorgcentrum Huize Sint Jozef.

Rechts: de kopse gevel van de oostelijke zijvleugel met sporen van de omstreeks 1970 verwijderde galerij (rood omkaderd).



Vóór de verbouwing omstreeks 1970 was de galerij ter hoogte van de oostelijke zijvleugel voorzien van een veranda. De balkondeur op de verdieping had een roedenverdeling (bron: gemeentearchief Nijkerk).



Het dichtgezette hoge staande venster (blauwe pijl) is nog aanwezig op een foto uit 1954 (rechter afbeelding). Op de plek van het grote raam in het midden van het samengestelde venster bevond zich oorspronkelijk een dubbele deur (gele pijl). Onder het venster bevindt zich een koekoek met dubbel keldervenster (rode pijl) (bron rechter afbeelding: detail foto 1954, Gemeentearchief Nijkerk).

De drie gevels rondom het binnenterrein hebben een eenvoudige opzet en zijn geleed met staande vensters die overwegend per drie geschakeld zijn. Alle bovenramen zijn voorzien van glas-in-lood. De centrale gevel heeft over de gehele breedte een balkon met centraal geplaatste balkondeur met roedenverdeling. Op de begane grond bevinden zich vier staande één-ruits vensters en op beide hoeken een dubbele tuindeur voorzien van roedenverdeling.

Het dakschild boven de centrale gevel loopt iets verder naar beneden door dan bij de twee zijgevels aan het binnenterrein. Tegen de gevel van de westelijke zijvleugel bevinden zich twee schoorstenen die door de kap steken. Op de daken bevinden zich meerdere eenvoudige dakkapellen die vermoedelijk in circa 2015 zijn vernieuwd naar de bestaande situatie.

3.3 Constructie

De hoofdconstructie wordt gevormd door spouwmuren, betonvloer, houten vloeren en een gordingkap.

Volgens de bouwvergunningaanvraag d.d. 1 maart 1938 bestaat de fundering uit beton op zand (strokenfundering); de eerste en tweede verdiepingvloer uit enkelvoudige balklagen en de begane grondvloer uit een betonvloer met houten vloer.

De buitenmuur en binnenmuur zijn steens opgetrokken met een spouw breedte van 7 cm. De binnenmuren bestaan uit halfsteens muren en houtskelet scheidingswanden.

Volgens de aanvraag zou de keldervloer bestaan uit waterdicht samengestelde klinkers met een dikte van 0,33 m. De kelder zou van een afdekking worden voorzien bestaande uit een betondek van 0,15 m.



De drie gevels rondom het binnenterrein. Oorspronkelijk waren beide zijvleugels ter hoogte van de tweede en derde vensteras voorzien van een dakkapel met plat dak en ruime overstek. De derde dakkapel van de westelijke zijvleugel is na omstreeks 1955 toegevoegd. Het dakraam in de oostelijke zijvleugel is modern

De kapconstructie is opgebouwd uit kapspanten met kreupele stijlen en gordingen. De kreupele stijlen zijn met pen- en gatverbinding(en) aan de spantbenen verbonden. Bovenaan zijn de kreupele stijlen ingekeept ten behoeve van een strop waarmee de kreupele stijlen aan de spantbenen zijn verankerd. De dekbalken en makelaar waarop de nokgording rust zijn niet in zicht door het aanwezige moderne plafond.



Links: spantbeen met kreupele stijl, met elkaar verbonden door pen- en gat verbinding en metalen strop.

Rechts: gordingen ter hoogte van de loggia van de linker zijvleugel.

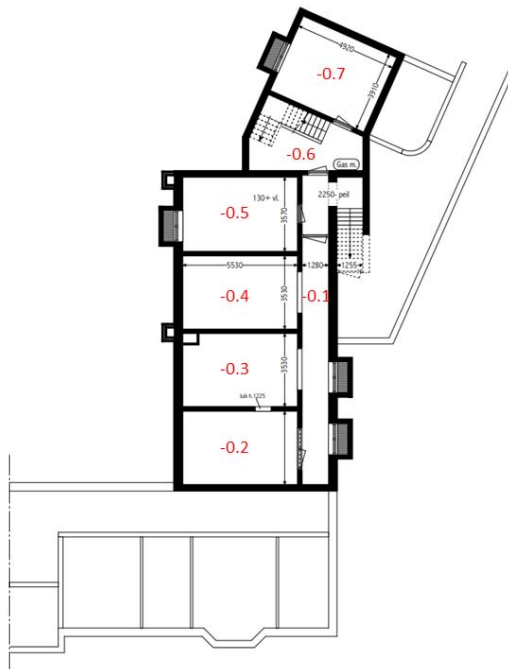
3.4 Interieur

De oorspronkelijke indeling van het interieur van het huis is nog bijna volledig intact. Op de begane grond en eerste verdieping waren de beide zijvleugels aan de zijde van de binnenplaats met vier vertrekken ingericht. Deze werden ontsloten via de lange gang in beide zijvleugels. Met de verwijdering van de eenlaagse galerij in 1972/1973 stonden de beide zijvleugels aan de zuidzijde niet langer met elkaar in verbinding op de begane grond. De hoofdvlleugel aan de Holkerstraat was oorspronkelijk ingericht met een tweetal tweekamer-appartementen (zit- en slaapkamer) aan weerszijden van de middenpartij. In de middenpartij zijn op de begane grond het oorspronkelijke tochtportaal en de entreehal bewaard gebleven. Op de verdieping was de middenpartij oorspronkelijk in gebruik als conversatiezaal. De blokvormige aanbouw aan de linker zijde van het gebouw was in 1938 al voorzien van een lift en trappenhuis. In de overige aanbouwen aan de linkerzijde waren oorspronkelijk al sanitair ruimtes ondergebracht. In de aanbouw aan de achterzijde van de rechter zijvleugel was oorspronkelijk een tweede trappenhuis aangebracht. Deze is in 1972/1973 verwijderd en een nieuw trappenhuis aangebracht in het achterste gedeelte van de rechter zijvleugel waar het de begane grond, eerste verdieping en zolder ontsluit. Behalve het trappenhuis, waren er oorspronkelijk in de aanbouw ook toiletruimtes, een keuken op de begane grond, en een theekeuken op de eerste verdieping aanwezig. De kelder uit 1938 bevindt zich ter hoogte van de rechter zijvleugel. De indeling met vier vertrekken gelegen aan een lange gang is bewaard gebleven. Met de verwijdering van het trappenhuis was de toegang tot de kelder vanuit de keuken, in de aanbouw, buiten gebruik geraakt. De kelder was ook toegankelijk van buitenaf via een toegang in bovengenoemde aanbouw aan de rechterzijde van het pand. Deze toegang is met het aanbrengen van de eenlaagse aanbouw in 1972/1973 inpandig geworden.

De zolder had volgens een bouwtekening van de bestaande situatie in 1970⁸ een ongedeelde hoofdvluegel. Beide zijvleugels waren oorspronkelijk ingericht met vertrekken aan weerszijden van een gang die uitkwam op een loggia aan de achterzijde van beide vleugels. De indeling van de zolder is in 1972/1973 grotendeels gewijzigd.

In de interieurafwerking van het gebouw zijn in 1972/1973 en omstreeks 2015 enige wijzigingen aangebracht waarvan enkele reversibel.⁹ De, deels gebrandschilderde, glas-in-lood ramen zijn vrijwel allemaal bewaard gebleven.

Kelder



Plattegrond kelder bestaande situatie 20-02-2007 met ruimtenummering. De voorgevel bevindt zich onder (bron tekening: Architectenbureau Abken BV).

In de kelder, onder de rechter zijvleugel, is de oorspronkelijke indeling nagenoeg bewaard gebleven. Een lange gang geeft toegang tot vier vertrekken aan de zijde van de binnenplaats. Aan de zijde van de gang zijn in de buitenmuur twee dubbele keldervensters aanwezig. Een derde dubbel keldervenster werd met het aanbrengen van de eenlaagse aanbouw in 1972/1973 dichtgemetseld. De vier aangrenzende vertrekken hebben een brede open doorgang. De doorgang van ruimte -0.5 is later gedeeltelijk dichtgemetseld. De doorgang van ruimte -0.2 is later voorzien van een houten betimmering en deur. In de oorspronkelijke doorgangen van de ruimtes -0.3 en -0.4 is aan weerszijden een u-profiel aanwezig. Deze zijn mogelijk aangebracht ten behoeve van een schot. Tussen de ruimtes -0.2 en -0.3 is een met hout dichtgezette mogelijk oorspronkelijke luikopening aanwezig. In ruimte -0.3 bevindt zich een stookvloer (1938) waar de ketel op werd geplaatst voor de centrale verwarming in het huis. Ook in ruimte -0.5 bevindt zich een stookvloer. Deze dateert vermoedelijk uit omstreeks

⁸ Van de kelder en zolder ontbreken plattegronden uit 1938.

⁹ Aangebrachte houten scheidingswand tussen de ingangshal en hoofdvluegel op de begane grond en onder de originele stucplafonds aangebrachte systeemplatenplafonds op de begane grond en eerste verdieping.

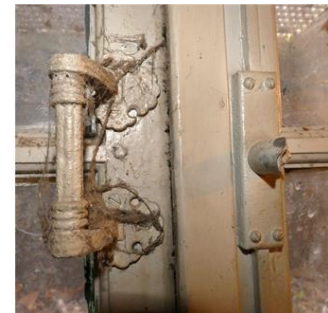
1970. Aan de zijde van de binnenplaats is deze ruimte voorzien van een met hout dichtgezet keldervenster.

In de kelderruimtes onder de oorspronkelijke aanbouw aan de achterzijde is de originele tegelvloer in de ruimtes -0.6 en -0.7 bewaard gebleven. In ruimte -0.6 is bovendien een gedeelte van de gemetselde keldertrap, die naar de keuken voerde, nog aanwezig.



Oorspronkelijke keldertoegang met gemetselde trap, vroeger van buitenaf toegankelijk sinds 1972/1973 inpandig. De deur naar de kelder is vernieuwd.

Ruimte -0.1



Links: spoor (rood omkaderd) in de bepleistering van dichtgemetseld derde dubbele keldervenster, midden: dubbel grijs geschilderd keldervenster voorzien van een vier-ruits verdeling en rechts: oorspronkelijke handgreep, in de vorm van een gecanneleerde zuil.



Parallel aan de keldertrap gelegen gang die vier vertrekken aan de zijde van de binnenplaats ontsluit. De vloer van de gang en vertrekken is gedekt met beton.

Ruimte -0.3 (links) en -0.5 (rechts)



Links: originele stookvloer (1938) en rechts: stookvloer uit omstreeks 1970 met dichtgezet keldervenster op de achtergrond.

Ruimte -0.2 (links) en -0.5 (rechts)



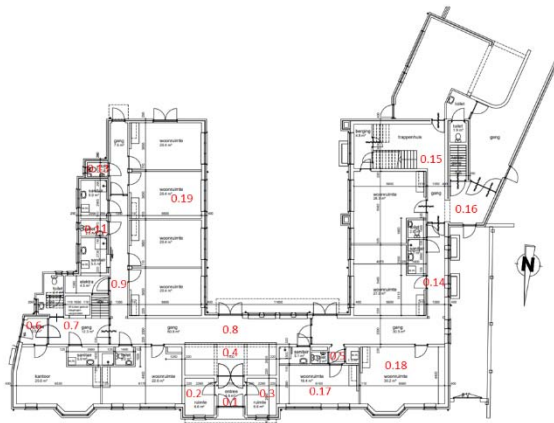
Links: enkele losse bewaard gebleven originele grijze vierpaneelseuren met oorspronkelijke deurklink en rechts: deels dichtgemetselde doorgang van ruimte -0.5.

Ruimte -0.6 (links) en -0.7 (rechts)

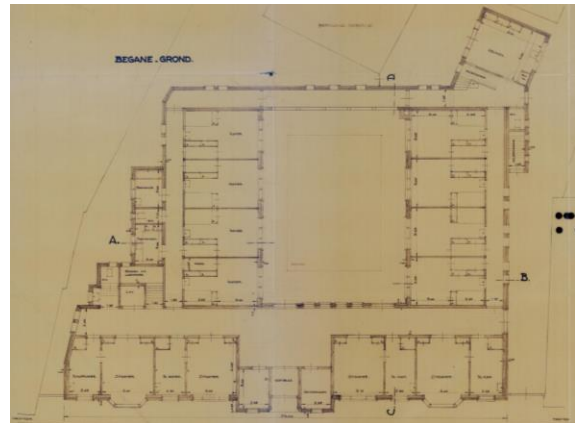


Links: buiten gebruik geraakte originele keldertrap en rechts: kelderruimte -0.7 voorzien van origineel dubbel keldervenster met oorspronkelijke spanjolet en handgreep in de vorm van een gecanneleerde zuil.

Begane grond



Begane grond met nummering van de toegankelijke ruimtes. Het interieur van de leegstaande ruimtes 0.17 t/m 0.19 is van buitenaf door het raam bezichtigd (bron plattegrond: Bureau Bos architecten d.d. 11 maart 2022), aangepast door auteur.



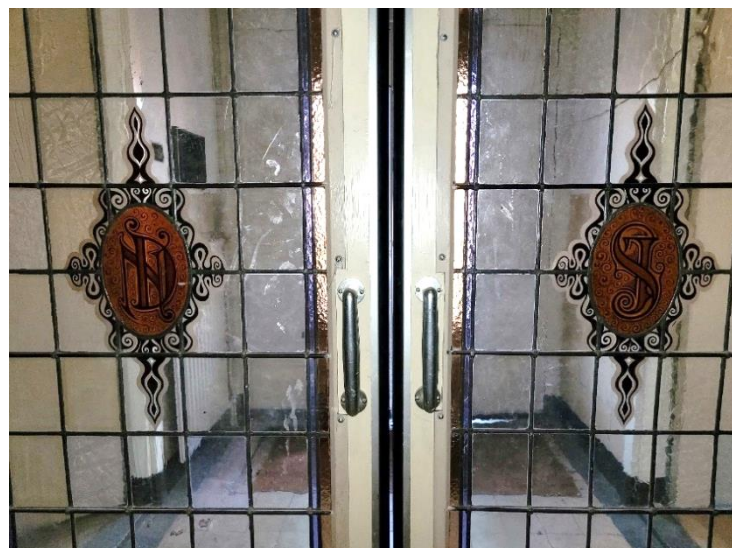
Ontwerptekening uit 1938 van de begane grond (bron: BWT-archief gemeente Nijkerk).

Het tochtportaal (ruimte 0.1)

Aan weerszijden van het tochtportaal bevindt zich een vertrek waarvan het rechter vertrek volgens het bijschrift op de ontwerptekening uit 1938 als ontvangstkamer heeft gediend. In het tochtportaal zijn de oorspronkelijke gele tegelvloer met zwarte rand en lambrisering met wandtegels nog aanwezig. Het oorspronkelijke stucplafond is naar verwachting nog aanwezig achter het systeemplafond uit omstreeks 1970. De dubbele tochtdeur heeft glas-in-lood ramen met in beide deuren een gebrandschilderd monogram.



Het tochtportaal met vertrek aan weerszijden. Het bovenste raampje van het verticale driedelige raam in de dubbele voordeur is uitgevoerd als kijkraampje en voorzien van origineel sluitwerk.



De dubbele tochtdeur, gefotografeerd vanuit de ingangshal en gespiegeld afgebeeld, heeft glas-in-lood ramen met een gebrandschilderd monogram. De letters ND in de linker deur staan voor 'Notre Dame', de letters SJ voor 'Sint Jozef'.

Vertrek aan weerszijden van het tochtportaal (ruimtes 0.2 en 0.3)

Het deurkozijn met zwarte natuurstenen neuten en onderdorpel van beide vertrekken grenzend aan het tochtportaal is origineel. De deuren zijn vernieuwd. Beide aangrenzende vertrekken hebben aan de voorzijde een hoog venster met bovenraam voorzien van een deels gebrandschilderd glas-in-lood raam. De vensters hebben een zwarte natuurstenen vensterbank met afgeronde hoeken. Onder de houten werkvloer is de originele tegelvloer mogelijk nog aanwezig. Het schrotenplafond in beide vertrekken dateert vermoedelijk uit omstreeks 1970.



De aan het tochtportaal grenzende vertrekken 0.2 (linker afbeelding) en 0.3 (rechts) met schrotenplafond uit omstreeks 1970. Het hoge venster aan de zijde van de Holkerstraat heeft een zwarte natuurstenen vensterbank met afgeronde hoeken.

De ingangshal (ruimte 0.4)



De met een houten scheidingwand afgescheiden ingangshal. De hal heeft een boogstelling op pijlers en originele tegelvloer en lambrisering.



Op deze foto van vóór 2015 stond de ingangshal nog in directe verbinding met de gang van de hoofdvleugel (bron foto: Abken-architecten).

De openslaande tochtdeuren leiden naar de ingangshal (ruimte 0.4) waar sinds omstreeks 2015 een houten scheidingswand de hal van de aangrenzende gang scheidt. Voorheen stond de ingangshal in directe verbinding met de dwarsgelegen gang die de as vormt van de hoofdvleugel. Hier vormen een korfboogstelling van twee slanke pijlers en drie korfbogen de overgang van de hal naar de gang. Het basement van beide pijlers is bekleed met dezelfde wandtegels die in de lambrisering van de ingangshal zijn toegepast. De schacht van de pijlers is voorzien van zwarte natuursteen. Behalve de originele lambrisering is in de ingangshal ook de origine tegelvloer nog aanwezig. Het oorspronkelijke stucplafond is zeer waarschijnlijk nog aanwezig achter het moderne systeemplatenplafond.

Tweede entree in de hoofdvleugel met tochtportaal en aangrenzende hal (ruimte 0.6 en 0.7)

Oorspronkelijk bevond zich een tweede entree in de rechter kopse gevel van de hoofdvleugel. Deze werd tijdens de verbouwing van 1972/1973 verplaatst naar de linker kopse gevel van de hoofdvleugel. De tochtpui aan weerszijden van het open trappenhuis dateren uit deze periode. Hiermee werd een tochtportaal, hal en gang afgescheiden. De groene tegelvloer in de hal zal ook in deze periode zijn aangebracht. De groene lift in de hal is, volgens het aanwezig embleem, afkomstig van EVLI (Eerste Veenendaalse Lift Industrie) liften die in 1951 werd opgericht. Deze lift zal tijdens de verbouwing van 1972/1973 zijn aangebracht ter vervanging van de originele lift uit 1938. In de lift is het interieur van rond 1970 inclusief plastic telefoon in de standaard grijze versie nog aanwezig. De lift is momenteel vergrendeld. Het trappenhuis is toegankelijk via een open getoogde doorgang. De trap is tijdens de restauratie van circa 2015 bekleed met vloerbedekking. Mogelijk is de oorspronkelijke trapafwerking hieronder nog aanwezig. Achter het systeemplatenplafond uit circa 2015 is het oorspronkelijke stucplafond met stucijst nog aanwezig.

Tochtportaal (ruimte 0.6)



Tochtportaal uit 1972/1973 met rechts daarvan oorspronkelijke doorgang met zwarte natuurstenen geprofileerde neuten en onderdorpel van de vroegere slaapkamer aan de voorzijde.



De hal met trappenhuis en lift. De afgesloten doorgang links van de lift geeft toegang tot een toilet.



Oorspronkelijk stucplafond achter het moderne systeemplatenplafond.

De gang (ruimte 0.8) in de hoofdvleugel en aansluitende gang in de linker zijvleugel (ruimte 0.9)

De gang in de hoofdvleugel is voorzien van de originele gele tegelvloer met zwarte rand (afmeting tegels 15 x 15 cm) en originele lambrisering met wandtegels. Twee dubbele tuindeuren komen uit op de binnenplaats. Deze deuren hebben net als de vier tussengeplaatste vensters glas-in-lood ramen waarbij de bovenramen deels gebrandschilderd zijn en gekleurd glas bevatten. Onder de vier vensters is een oorspronkelijke zwarte natuurstenen vensterbank met afgeronde hoeken aanwezig.

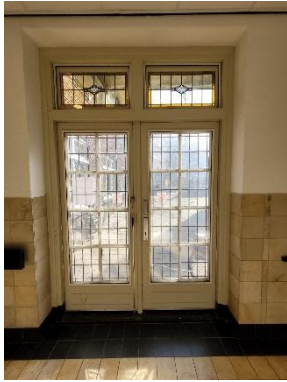
De indeling van de vertrekken aan de voorzijde is grotendeels gewijzigd. Hierbij zijn nieuwe doorgangen aangebracht en een enkele oorspronkelijke deur dichtgezet. De oorspronkelijke doorgangen vanuit de gang zijn herkenbaar aan de originele deurkozijnen met zwarte natuurstenen neuten en onderdorpels. Alle deuren van de oorspronkelijke doorgangen zijn vervangen door brandwerende deuren.



Open doorgang vanuit de gang in de hoofdvleugel naar de linker zijvleugel (ruimte 0.9). In de linker zijvleugel is een kleiner formaat tegel toegepast (10 x 10 cm).



Omstreeks 2015 dichtgezette niet oorspronkelijke doorgang naar het eerste vertrek in de linker zijvleugel. Hierbij zijn dezelfde wandtegels als van de lambrisering toegepast.



Dubbele tuindeur, in de as van de dubbele voordeur en dubbele tochtdeur, met origineel spanjolet met bakeliet handgreep.



De vier vensters tussen de twee dubbele tuindeuren met originele zwarte natuurstenen vensterbank.



De omstreeks 2015 aangebrachte houten scheidingswand tussen de ingangshal en de gang.

De gang (ruimte 0.8) in de hoofd vleugel en ruimte 0.17 aan de voorzijde



Oorspronkelijke doorgang van vroegere slaapkamer aan de voorzijde. De deur op de achtergrond geeft toegang tot het huidige vertrek 0.17.



In 0.17 is de oorspronkelijke slaapkamer met aangrenzende zitkamer gewijzigd in één groot vertrek aan de voorzijde en een hal met toilet aan de zijde van de gang. Gefotografeerd door het raam.

De gang (ruimte 0.8) in de hoofd vleugel en ruimte 0.18 aan de voorzijde



De oorspronkelijke doorgang van de zitkamer van ruimte 0.18 werd omstreeks 2015 dichtgezet. De doorgang naar de bijbehorende slaapkamer werd geheel vernieuwd.



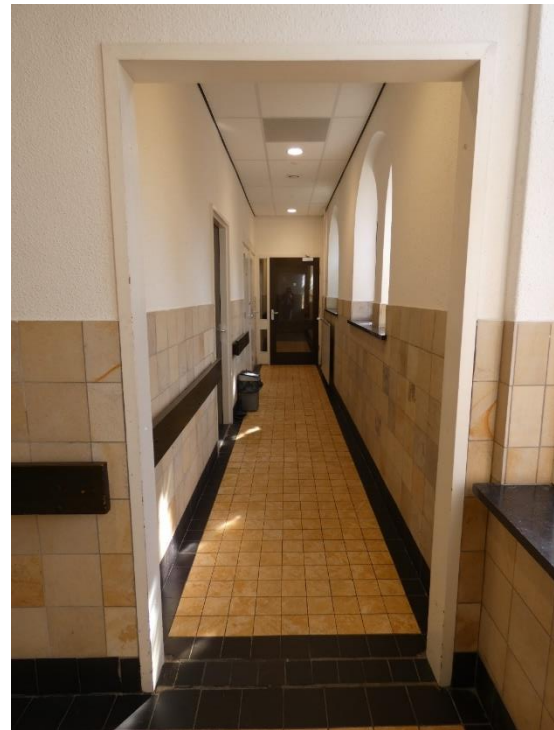
De slaapkamer die in verbinding stond met een aangrenzende zitkamer werd rond 2015 samengevoegd tot één groot vertrek. Gefotografeerd door het raam.

Westelijk uiteinde van de gang (ruimte 0.8) in de hoofdvleugel en aansluitende gang in de rechter zijvleugel (ruimte 0.14)

Bij de verplaatsing van de entree naar de andere kopse zijde van de hoofdvleugel werden vermoedelijk de aanwezige hoge staande ramen met glas-in-lood en gebrandschilderde symbolen met bijbehorende teksten 'liefde' en 'vrede' verplaatst. Beide vensters die op de plek van de vroegere entree werden aangebracht hebben een zwarte natuurstenen vensterbank met rechte hoeken. De originele zwarte natuurstenen vensterbanken hebben allen afgeronde hoeken.



Op de plaats van de oorspronkelijke doorgang omstreeks 1970 aangebrachte hoge staande vensters met glas-in-lood en gebrandschilderde symbolen 'liefde' en 'vrede'.



Open doorgang vanuit de gang in de hoofdvleugel naar de rechter zijvleugel (ruimte 0.14).

De rechter zijvleugel (ruimte 0.14)

In de rechter zijvleugel is de gele tegelvloer met zwarte rand uit 1938 en de originele lambrisering nog aanwezig. In de zijvleugel is een kleiner formaat vloertegels toegepast (10 x 10 cm) dan in de hoofdvleugel. In de rechter buitenmuur bevinden de paarsgewijs aangebrachte spitsboogvensters zich binnen rondboogvormige nissen. De vensters zijn voorzien van glas-in-lood ramen met gebrandschilderde symbolen uit de Sint Jozef litanie. De vensters hebben een zwarte natuurstenen vensterbank met afgeronde hoeken. Het derde paar spitsboogvensters werd tijdens de verbouwing van 1972/1973 verwijderd ten behoeve van een doorgang naar de eenlaagse aanbouw die destijds werd aangebracht. Het middelste paar betreft gietijzeren spitsboogvensters met een draaibaar onderraam en oorspronkelijk hang- en sluitwerk.

De indeling van de vier vertrekken aan de zijde van de binnenplaats is grotendeels gewijzigd tijdens de verbouwing in 1972/1973. Hierbij zijn nieuwe doorgangen aangebracht. Ter hoogte van het achterste vertrek van de rechter zijvleugel werd het huidige trappenhuis uit 1972/1973 aangebracht.



Vaste spitsboogvensters met glas-in-lood ramen binnen een ronboogvormige nis.



Gietijzeren spitsboogvensters met glas-in-lood en draaibare onderramen met hang- en sluitwerk uit 1938.

Achterste gedeelte van de gang in de rechter zijvleugel (ruimte 0.14)

Halverwege de gang van de rechter zijvleugel is tijdens de verbouwing van 1972/1973 een tochtdeur aangebracht. Achter deze tochtdeur staat de gang in verbinding met het trappenhuis uit 1972/1973 en, via de rondboogvormige doorgang, met de eenlaagse aanbouw uit 1972/1973. De rondboogvormige doorgang ontstond na verwijdering van de bestaande spitsboogvensters en doorbraak in de rechter (westelijke) buitenmuur. De dagkanten van de boogvormige doorgang en de vroegere buitengevel zijn met dezelfde wandtegels bekleed als van de oorspronkelijke lambrisering uit 1938.



De rondboogvormige doorgang die in 1972/1973 werd aangebracht.



De oorspronkelijke keldertoeegang van buiten met moderne groene deur, werd met het aanbrengen van de eenlaagse aanbouw inpandig. De verglaasde deur rechtsonder op de foto voert naar het woonzorgcentrum uit 1972.

Het trappenhuis (1972/1973) (ruimte 0.15) in het achterste gedeelte van de rechter zijvleugel



De verbinding tussen de gang en het trappenhuis uit 1972/1973. De doorgang op de achtergrond voerde naar de aanbouw uit 1938 en werd rond 2015 dichtgezet.



Het trappenhuis uit 1972/1973. Aan de zijde van de binnenplaats is onder het tussenbordse, een ondiep vertrek afgescheiden.

De gang (ruimte 0.9) in de linker zijvleugel en aangrenzende ruimtes 0.10 t/m 0.12 in de aanbouwen



Links: oorspronkelijke doorgangen (1938) met vernieuwde deuren en tochtdeur uit 1972/1973.

Rechts: gemoderniseerde sanitair ruimtes met bewaard gebleven tegenvloer 1938 in ruimte 0.13.

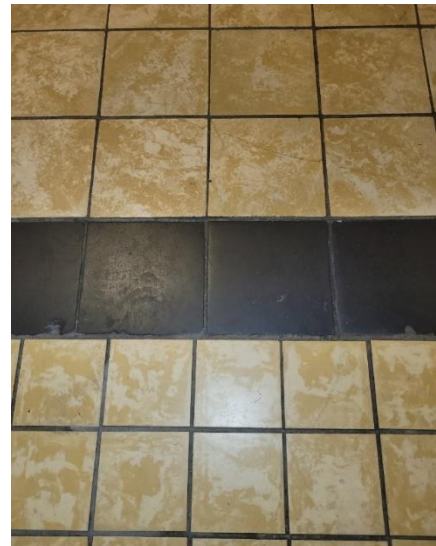
De drie achterste vertrekken van de vier vertrekken in de oorspronkelijke aanbouwen aan de linkerkant van het gebouw zijn nog altijd in gebruik als sanitair ruimte. Het voorste vertrek was volgens het bijschrift op de ontwerptekening in gebruik als theekeuken maar is nu ingericht als moderne badkamer. Het interieur is gemoderniseerd rond 2015. Enkel in ruimte 0.13 is de oorspronkelijke tegelvloer nog aanwezig.

De indeling van de vier vertrekken aan de zijde van de binnenplaats is bewaard gebleven. De deurkozijnen van deze vertrekken zijn vernieuwd.

In de linker zijvleugel is de oorspronkelijke tegelvloer en lambrisering bewaard gebleven. In het gedeelte van de gang ter hoogte van de badkamers is net als in de rechter zijvleugel een kleiner formaat tegel (10 x 10 cm) toegepast. Deze vertonen geen sporen van slijtage. Deze zullen bij de restauratie van rond 2015 zijn vervangen naar de bestaande situatie.

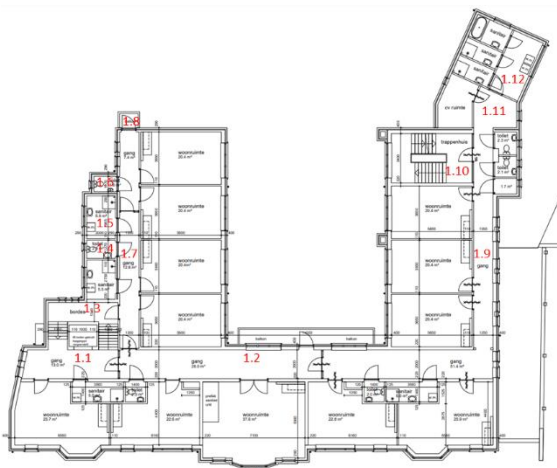


Tegelvloer met kleiner formaat tegels ter hoogte van de sanitair ruimtes.

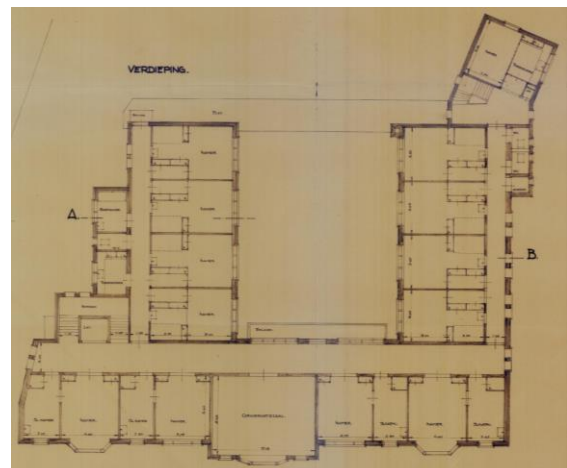


De tegels van 10 x 10 vertonen in tegenstelling tot de tegels van 15 x 15 geen sporen van slijtage.

Eerste verdieping



Eerste verdieping met nummering van de toegankelijke ruimtes (bron plattegrond: Bureau Bos architecten d.d. 11 maart 2022).



Ontwerptekening uit 1938 van de eerste verdieping (bron: BWT-archief gemeente Nijkerk).

De hal (ruimte 1.1) met trappenhuis en lift



Het trappenhuis met rondboogvormige doorgangen en doorkijkje naar de gebrandschilderde glas-in-lood ramen ter hoogte van het tussenbordes. De tochtpui rechts op de foto werd in 1972/1973 aangebracht.



Hal met glas-in-lood ramen met gebrandschilderd wapen van Amersfoort (links) en Nijkerk (rechts) en oorspronkelijke deurkozijnen (links op de foto).

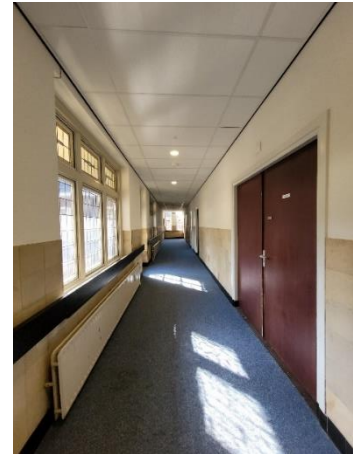


Oorspronkelijk stuc op riet plafond achter het systeemplatenplafond ter hoogte van het trappenhuis. Doordat een gedeelte is verdwenen, is de enkelvoudige balklaag van de zoldervloer zichtbaar.

De gang (ruimte 1.2) in de hoofdvleugel



Vernieuwd deurkozijn met branddeur naar de linker zijvleugel, gezien richting de hal met trappenhuis (ruimte 1.1).



Oorspronkelijke brede doorgang van de vroegere conversatiezaal aan de voorzijde van het gebouw.



Driedelig venster met glas-in-lood ramen en zwarte natuurstenen vensterbank met afgeronde hoeken links van de balkondeur.



Balkon met gele tegelvloer en zwarte tegelrand.

Westelijk einde van de gang (ruimte 1.2) in de hoofdvleugel en aansluitende gang (ruimte 1.9) in de rechter zijvleugel



Originele glas-in-lood ramen aan het einde van de gang en aansluitende gang van de rechter zijvleugel.



Detail van de symbolen verwijzend naar het verstrijken van de tijd.



Gang in rechter zijvleugel (ruimte 1.9)



Drie paarsgewijs aangebrachte spitsboogvensters, met symbolen uit de Sint Jozef litanie, binnen een rondboogvormige nis weergegeven van noord (l) naar zuid (r). Het middelste paar betreft gietijzeren spitsboogvensters met een draaibaar onderraam voorzien van origineel hang- en sluitwerk.



Einde van de gang met pui en trappenhuis uit 1972/1973. De drie oorspronkelijke doorgangen rechts op de foto gaven oorspronkelijk toegang tot twee toiletten en een garderobe in de oorspronkelijke aanbouw aan de rechter gevelzijde.



Einde van de gang met de aansluitende schuin georiënteerde oorspronkelijke aanbouw aan de achterzijde.

Schuin georiënteerde aanbouw uit 1938 (ruimte 1.11 en 1.12)

De indeling van het schuin georiënteerde gedeelte van de aanbouw uit 1938 is grotendeels gewijzigd in 1972/1973. De aanbouw heeft een modern stucplafond. In het voorportaal werd het in 1972/1973 verwijderde trappenhuis verlicht door de twee in 1972/1973 verwijderde vensters in de oostelijke gevel en het bewaard gebleven hoge staande venster met glas-in-lood voorzien van gebrandschilderd Christusmonogram in de westelijke gevel.

In het achterste gedeelte werd de bestaande theekeuken met eetlift en aangrenzende kamer gewijzigd in de huidige wasruimte.



In het voorportaal van de schuin georiënteerde aanbouw bevond zich oorspronkelijk een trappenhuis die de kelder, begane grond en eerste verdieping ontsloot.



Hoog staand venster met gebrandschilderd Christusmonogram in de westelijke gevel.



De wasruimte uit 1972/1973 met rode tegelvloer.

De gang (ruimte 1.7) in de rechter zijvleugel



De gang van de rechter zijvleugel gezien richting de hoofdvingel.



Oorspronkelijke doorgang met nieuwe deur aan het einde van de gang naar het balkon (ruimte 1.8) aan de achtergevelzijde.



De oorspronkelijke doorgangen van de vier vertrekken in de vier vensterassen brede aanbouw aan de linkerszijde van het gebouw.



Badkamer (ruimte 1.5) met omstreeks 2015 gemoderniseerd interieur.

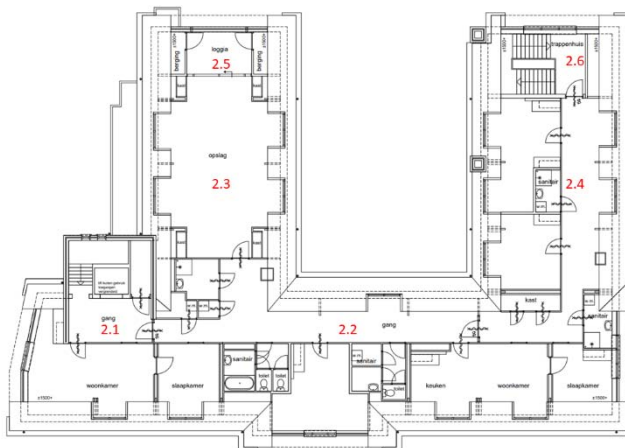


Toiletruimte (ruimte 1.4) met originele tegelvloer en lambrisering. Het bovenraam van het toiletvenster betreft een kiepraam met origineel hang- en sluitwerk.

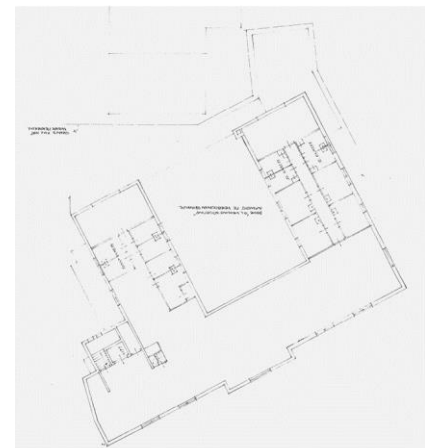


Toiletruimte (ruimte 1.6) met originele tegelvloer en lambrisering. Het bovenraam van het toiletvenster betreft een kiepraam met origineel hang- en sluitwerk.

Zolder



Zolder met nummering van de toegankelijke ruimtes (bron plattegrond: Bureau Bos architecten d.d. 11 maart 2022).



Tekening zolder bestaande toestand d.d. 19 juni 1970 (bron tekening: Architectenbureau M.J.A. v. Geel).

Op de zolder is de oorspronkelijke indeling niet bewaard gebleven. De oorspronkelijk ongedeelde hoofd vleugel aan de voorzijde werd in 1972/1973 met woonvertrekken ingericht. In de linker zijvleugel werden de kamers aan weerszijden van een centrale gang die uitkwam op een loggia verwijderd ten behoeve van één grote ruimte. De scheidingsmuur naar de loggia werd verplaatst waarbij de loggia ondieper werd gemaakt. Het trappenhuis met lift in de blokvormige aanbouw aan de linkerzijde is gehandhaafd. De oorspronkelijke getoogde doorgang van het trappenhuis zal met het aanbrengen van het moderne verlaagde plafond zijn gewijzigd in de huidige rechte doorgang met modern kozijn. In de rechter zijvleugel is de oorspronkelijke indeling van vertrekken aan weerszijden van een centrale gang

gewijzigd in enkele vertrekken aan de linkerkzijde die ontsloten worden via een gang aan de rechterzijde. De loggia aan het einde van de rechter zijvleugel heeft plaatsgemaakt voor het trappenhuis uit 1973/1973. De open getoogde doorgang van de vroegere loggia is voorzien van een gesloten raam dat aan de binnenzijde met hout is dichtgezet.

De vloer van de zolder is omstreeks 2015 gedekt met vloerbedekking. De zolder is voorzien van een modern stucplafond uit circa 2015. De vliering was niet toegankelijk.

De hal (ruimte 2.1) met trappenhuis en lift



Het tweede tussenbordes van het trappenhuis.



De hal (ruimte 2.1) met doorkijkje via de gewijzigde doorgang naar het tussenbordes met hoge staande glas-in-lood ramen.



Grote open ruimte (ruimte 2.3) met moderne interieurafwerking in de linker zijvleugel.



De ondieper gemaakte loggia (ruimte 2.5) met moderne schuifpui en houten berghok aan weerszijden. De loggia is gedekt met een rode tegelvloer met zwarte tegelrand (1972/1973).



De overgang van de hoofdvleugel (ruimte 2.2) naar de rechter zijvleugel (ruimte 2.4). De huidige indeling met vertrekken dateert uit 1972/1973.



Verwijderde loggia aan het eind van de rechter zijvleugel.

4. Waardestelling

4.1 Inleiding

Leeswijzer

Op basis van de analyse van het gebouw wordt hieronder in combinatie met de cultuurhistorische gegevens een weging gemaakt ten behoeve van de vaststelling van de monumentwaarden. Als uitgangspunt worden de *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek* (2009) aangehouden. Deze zijn vastgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Stichting Bouwhistorie Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Atelier Rijksbouwmeester en de Rijksgebouwendienst.

In de *Richtlijnen* wordt een onderscheid gemaakt tussen een 'contextuele' en een 'interne' waardestelling. In het eerste geval wordt een weging gemaakt van waarden van het bouwwerk ten opzichte van soortgelijke gebouwen op landelijk, regionaal of plaatselijk niveau in de vorm van een cultuurhistorische waardering.

Bij de 'interne' waardestelling worden de verschillende onderdelen van één bouwwerk (context, bouwmassa, exterieur, constructie, interieur en afwerking) gewogen. Doel is het bepalen van het relatieve belang van de monumentale waarden van onderdelen van het bouwwerk, voorafgaande aan een verbouwing of restauratie waarbij men voor de keus staat deze onderdelen te behouden, te vervangen of te verwijderen.

4.2 Beschermingswijzen

Het gebouw aan de Holkerstraat 30 is sinds 2005 beschermd als gemeentelijk monument. De in de redengevende beschrijving genoemde vier vensterassen brede aanbouw waarvan het linkerdeel iets terugligt aan de linker zijgevel en de aanbouw van twee bouwlagen aan de rechter zijgevel zijn oorspronkelijk (1938). Deze zijn niet later aangebouwd zoals in de redengevende beschrijving staat vermeld. Verder maken ook de gerestaureerde dakkapellen met grote overstekken onderdeel uit van het oorspronkelijke ontwerp. Een aanwezige derde dakkapel in de westelijke zijvleugel aan de zijde van het binnenterrein is niet oorspronkelijk. Deze werd omstreeks 1970 op de plek van een oorspronkelijk dakraam aangebracht.

4.3 Contextuele waardestelling

De 'contextuele' waardering van het huis is in feite al gemaakt in het kader van de selectie tot gemeentelijk monument. Zie onderstaande criteria.¹⁰

"Architectuurhistorische criteria

Het zusterhuis Sint-Jozef heeft voor de gemeente Nijkerk een bijzondere architectuurhistorische waarde:

¹⁰ Westerman 2003.

- het object is representatief voor en een goed voorbeeld van de architectuur uit de jaren '30. Het gebouw is nog in belangrijke mate authentiek en helder van opzet en vormgeving. Het heeft eenvoudige proporties en nog tal van oorspronkelijke details;
- het object heeft als voorbeeld van een bejaardenhuis bij een zusterhuis typologische waarde. De eenvoudige vormen en detaillering zijn karakteristiek voor de architectuur van de actieve vrouwelijke kloosterordes in het algemeen en sluiten aan bij het dienende en bescheiden karakter van de Zusters van Onze Lieve Vrouw te Amersfoort in het bijzonder;
- het object behoort tot de voornaamste bouwwerken die uit de jaren '30 in Nijkerk bewaard zijn;
- het object is kunsthistorisch waardevol vanwege een aantal aanwezige decoratieve elementen, waaronder met name het gebrandschilderde glas in lood;
- het object is van waarde als onderdeel van het oeuvre van de Nijkerkse architect J.C.A. Alfrink.

Stedenbouwkundige criteria

Het zusterhuis Sint-Jozef heeft voor de gemeente Nijkerk een bijzondere stedenbouwkundige waarde:

- als beeldbepalende gevel in de Holkerstraat;
- het object is dankzij zijn ligging een onderdeel van het historisch gegroeide centrum van Nijkerk, waarvan de instandhouding van belang is voor de stedenbouwkundige kwaliteit van dit gedeelte van de stad;
- het object maakt samen met de pastorie en de kerk deel uit van een historisch gegroeid ensemble van Rooms Katholieke gebouwen en heeft daarmee ensemblewaarde.

De stedenbouwkundige waarde is verminderd door de aanleg van de rondweg om het centrum van Nijkerk waarvoor de bebouwing aan de oostzijde van het onderzochte pand werd gesloopt, en door de sloop van het bouwblok aan de overzijde van het pand.

Cultuurhistorische criteria

Het zusterhuis Sint-Jozef heeft voor de gemeente Nijkerk een bijzondere cultuurhistorische waarde:

- het object is van cultuurhistorisch belang als getuige van de kerkelijke geschiedenis van Nijkerk, met name in de 20^{ste} eeuw. Het maakt deel uit van een historisch gegroeid katholiek complex aan de westzijde van het centrum van het verder overwegend protestantse Nijkerk, nabij de plaats van de oude stadswallen. Samen met de pastorie en de Rooms Katholieke kerk uit 1954 vormt het een katholieke enclave in de stad;
- het object heeft in meerdere opzichten een bijzondere band met één van Nijkerks beroemdste zonen, kardinaal Bernardus Alfrink, en zijn familie;
- Huize Sint-Jozef vormt een belangrijke illustratie van de sociale geschiedenis van Nijkerk en de bijdrage die de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort daaraan geleverd hebben. Het is een voorloper van de huidige bejaarden- en verpleeghuizen in de stad.¹¹

¹¹ Grotendeels overgenomen uit Westerman 2003.

4.4 Interne waardestelling

Bouwmassa, exterieur en constructie

De bouwmassa van het gebouw is vrijwel geheel intact gebleven. Een uitzondering hierop vormt de in 1972/1973 verwijderde eenlaagse galerij aan de achterzijde. Na de verwijdering was niet langer sprake van een omsloten binnenterrein en stonden beide zijvleugels aan de zuidzijde niet langer met elkaar in verbinding.

Aan de linker zijde van het gebouw zijn de oorspronkelijke aanbouwen en het hoge blokvormige bouwvolume, waarin nog altijd respectievelijk de sanitair ruimtes en, het trappenhuis en lift zijn ondergebracht, nog aanwezig. Aan de geknikte linke kopse gevel van de hoofdvleugel en de terugliggende aanbouwen aan de linkerkant is af te lezen dat in het ontwerp rekening is gehouden met de destijds aanwezige perceelsgrens van de aangrenzende bebouwing in 1938. De perceelsgrens liep schuin weg vanwege de aanwezige flauwe bocht in de Holkerstraat. Verder zijn ook de schoorstenen aan de rechter zijvleugel en de oorspronkelijke twee bouwlagen hoge aanbouw aan de achterzijde van de rechter zijvleugel bewaard gebleven. Het onder een andere oriëntatie gebouwde achterste deel van deze aanbouw herinnert nog aan de aansluiting die het daar vormde op de, omstreeks 1970 gesloopte, bebouwing van het St. Jozefgesticht, waarvan het onderzochte gebouw een uitbreiding was. Door de eenlaagse aanbouw die er in 1972/1973 omheen werd gebouwd is de oorspronkelijke opzet minder goed zichtbaar. De bouwmassa heeft een hoge monumentwaarde. De eenlaagse aanbouw uit 1972/1973 heeft een indifferente monumentwaarde.

De dakkapellen met grote dakoverstek zijn vernieuwd naar de oorspronkelijke toestand zij hebben een positieve monumentwaarde. Een derde niet oorspronkelijke dakkapel ter hoogte van de rechter zijvleugel, aan de zijde van de binnenplaats heeft een indifferente monumentwaarde. Ook beide dakkapellen van trespas die aan de linkerkant van het gebouw zijn aangebracht hebben een indifferente monumentwaarde.

De gevels zijn met een machinale handvormsteen gemetseld in Vlaams verband met een verdiepte voeg en aan de voorzijde voorzien van gemetselde erkers en aan de achterzijde van rondboogvormige vensteropeningen van een loggia in beide zijvleugels. De vensters in de gevels bestaan hoofdzakelijk uit enkele of geschakelde vensters met een bovenraam voorzien van glas-in-lood dat deels gebrandschilderd is en uit hoge staande vensters en paarsgewijs aangebrachte spitsboogvensters met glas-in-lood voorzien van een gebrandschilderd Rooms Katholiek symbool met bijbehorende tekst of een monogram. De aangebrachte symbolen verwijzen onder andere naar Sint Jozef, de patroon van de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort en naamdrager van het rusthuis. De gevels en alle vensters, waaronder ook de nog aanwezige keldervensters, hebben een hoge monumentwaarde. Uitzondering hierop vormt het gewijzigde boogvormige venster op de zolderverdieping van de middenrisaliet van de voorgevel. Deze heeft een positieve monumentwaarde.

De draagconstructie van het gebouw bestaat uit enkelvoudige houten balklagen en een houten kapconstructie uit de bouwtijd (1938). Deze constructies zijn gaaf behouden en hebben hoewel niet bijzonder maar kenmerkend voor de bouwtijd een hoge monumentwaarde.

Indeling en afwerking interieur

De oorspronkelijke indeling van het interieur is nog bijna volledig intact en heeft een hoge monumentwaarde. In het ingangsdeel is het originele tochtportaal nog aanwezig met openslaande deuren voorzien van gebrandschilderde monogrammen ND (Notre Dame) en SJ (Sint Jozef) die voeren naar de ingangshal. In de ingangshal vormt een korfboogstelling van twee slanke pijlers en drie bogen de overgang naar de gang.

Het trappenhuis in het hoge blokvormige bouwvolume is oorspronkelijk en vertegenwoordigt een hoge monumentwaarde. De later aangebrachte trapleuningen (1972/1973) hebben een indifferente monumentwaarde.

De lift, die in 1972/1973 werd aangebracht ter vervanging van de oorspronkelijke lift, heeft een indifferente monumentwaarde. Hetzelfde geldt voor het trappenhuis uit 1972/1973 in het achterste gedeelte van de rechter zijvleugel.

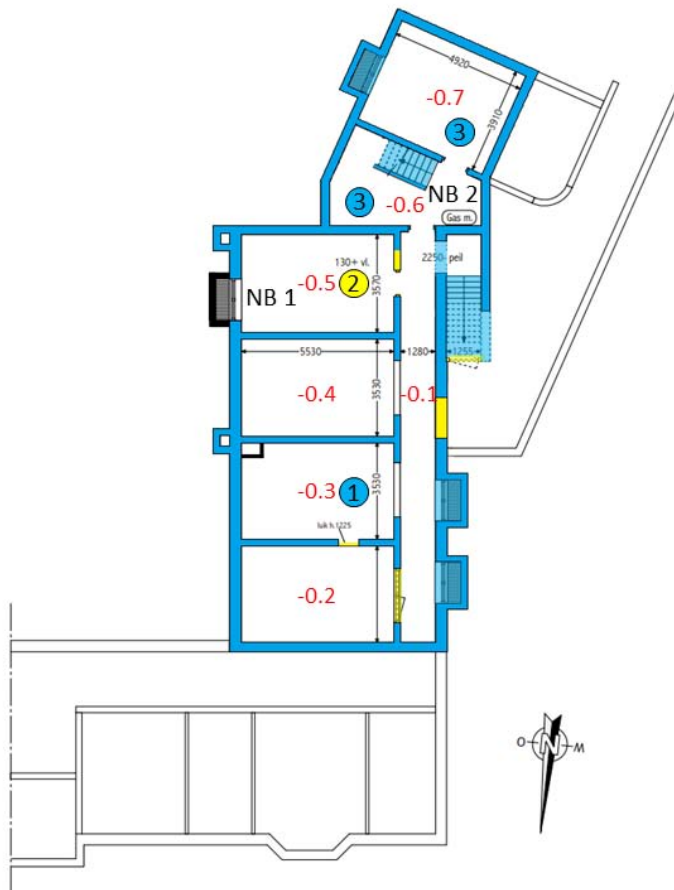
In het interieur heeft verder de originele interieurafwerking (o.a. gele tegelvloeren, lambriseringen, deurkozijnen met natuurstenen neuten en onderdorpels) een hoge monumentwaarde. Ook die delen van de oorspronkelijke tegelvloeren en lambriseringen die in het kader van onderhoud zijn vervangen hebben een hoge monumentwaarde. Op enkele plekken is vastgesteld dat het originele stucplafond nog aanwezig is achter het moderne systeemplatenplafond. Het oorspronkelijke stucplafond heeft eveneens een hoge monumentwaarde. De interieurafwerking die tijdens de verbouwing in 1972/1973 en tijdens de restauratie rond 2015 zijn aangebracht, hebben een indifferente monumentwaarde.

4.5 Waardestellingstekeningen

Als afsluiting van de waardering in de tekst volgen de waardestellingstekeningen. Deze tekeningen kunnen niet los worden gezien van de tekst van waardestelling, aangezien sommige waarden niet of nauwelijks op tekening zijn aan te geven. De tekst van de waardestelling is leidend. Op de waardestellingstekeningen worden de monumentwaarden aangegeven. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen 'hoge monumentwaarde' (blauw), waarvan behoud noodzakelijk is, 'positieve monumentwaarde' (groen), waarvan behoud wenselijk is, en 'indifferente monumentwaarden' (geel), waarvan vervanging of verwijdering vanuit monumentaal oogpunt niet bezwaarlijk is.

Kruizen in de verschillende ruimten hebben betrekking op de monumentwaarden van een kap of balklaag waarbij een onderverdeling in de drie genoemde categorieën mogelijk is. Stippen in de ruimten hebben betrekking op interieursaspecten (drie categorieën).

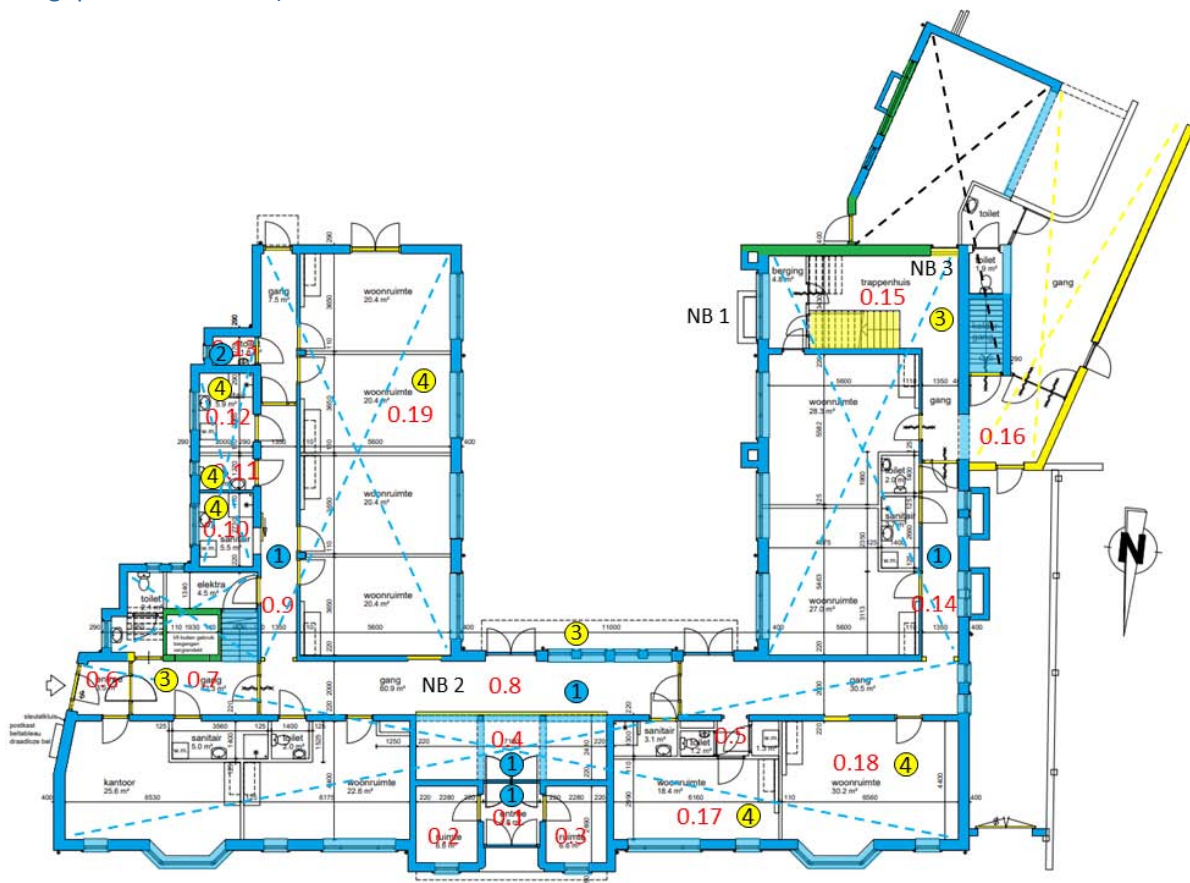
Waardestellingstekening kelder (bron tekening: Architectenbureau Abken BV d.d. 20-02-2007).



Legenda

- Hoge monumentwaarden
- Positieve monumentwaarden
- Indifferente monumentwaarden
- Monumentwaarden van plafond, zoldering of kap (3 categorieën)
- Interieursaspecten (3 categorieën)
- 1 Stookvloer (1938) van verwarmingsketel
- 2 Stookvloer (ca. 1970) van verwarmingsketel
- 3 Tegelvloer (1938)
- NB 1 Met hout dichtgezette vensteropening en koekoek
- NB 2 Buiten gebruik geraakte keldertrap ivm nieuwe begane grondvloer

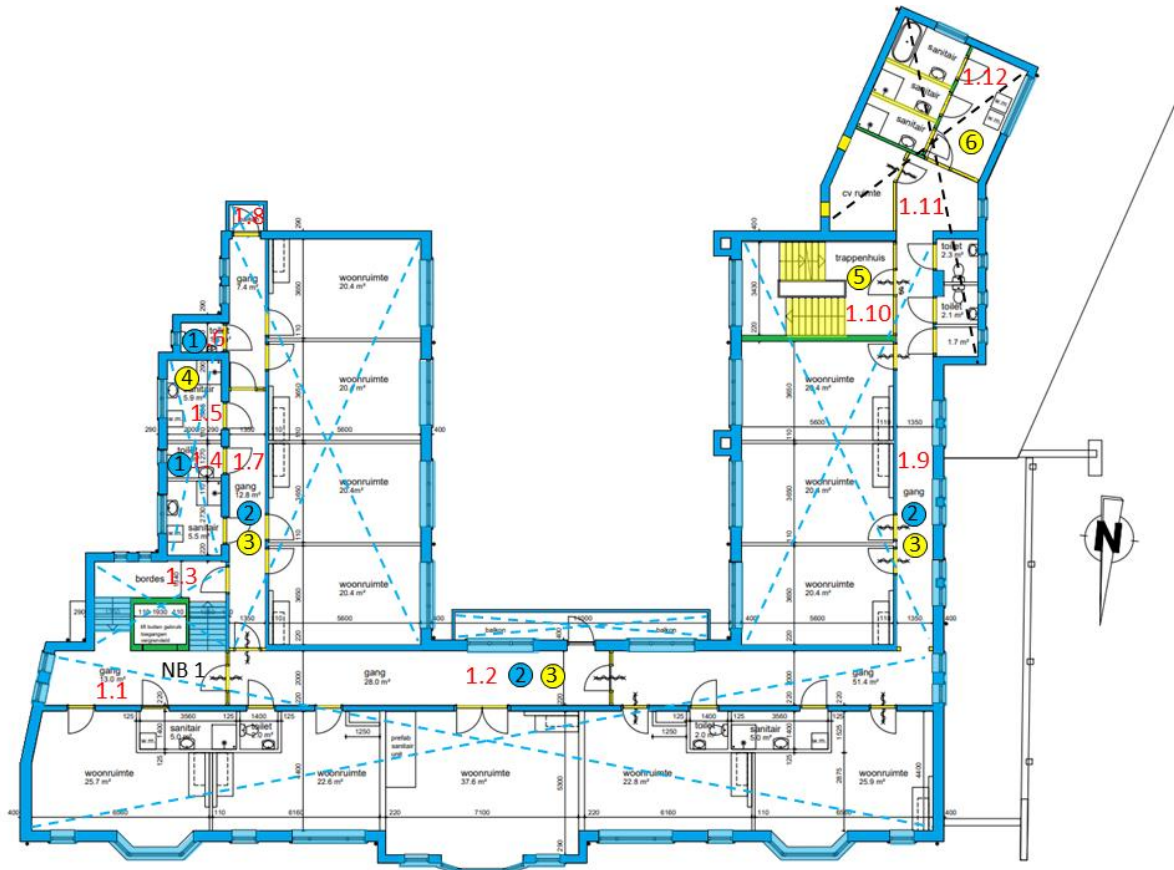
Waardestellingstekening begane grond (bron plattegrond: Bureau Bos architecten d.d. 11 maart 2022, aangepast door auteur).



Legenda

- | | |
|---|--|
| Hoge monumentwaarden | 1 Originele tegelvloer en lambrisering (1938) |
| Positieve monumentwaarden | 2 Originele tegelvloer (1938) |
| Indifferente monumentwaarden | 3 Tegelvloer (1972/1973) |
| Monumentwaarden van plafond, zoldering of kap (3 categorieën) | 4 Moderne interieurfwerking (ca. 2015) |
| Interieursaspecten (3 categorieën) | |
| | NB 1 Koekoek met hout dichtgezet |
| | NB 2 Stucplafond (1938) achter systeemplatenplafond aanwezig |
| | NB 3 Oorspronkelijk doorgang vanuit de gang naar de aanbouw (1938) |

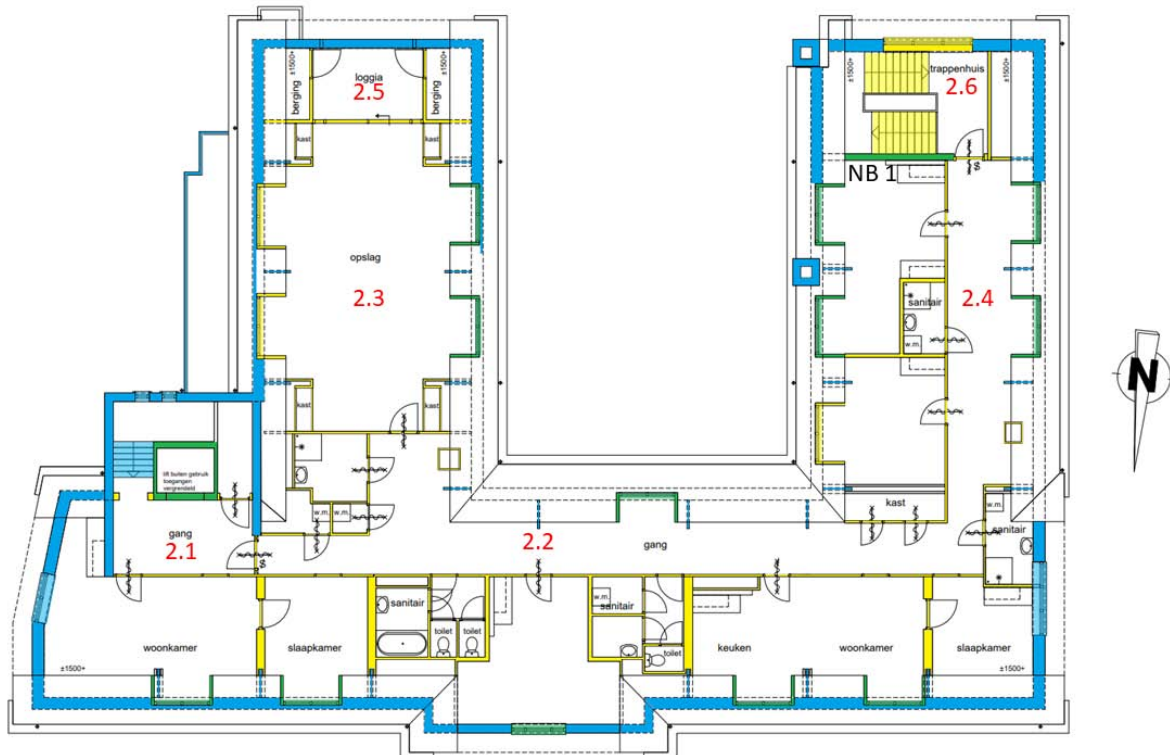
Waardestellingstekening eerste verdieping (bron plattegrond: Bureau Bos architecten d.d. 11 maart 2022).



Legenda

- Hoge monumentwaarden
 - Positieve monumentwaarden
 - Indifferente monumentwaarden
 - Monumentwaarden van plafond, zoldering of kap (3 categorieën)
 - Interieursaspecten (3 categorieën)
- 1 Originele tegelvloer en lambrisering (1938)
 - 2 Originele lambrisering (1938)
 - 3 Moderne vloerafwerking (ca. 2015)
 - 4 Moderne interieurafwerking (ca. 2015)
 - 5 Trappenhuis met plavuizen (1972/1973)
 - 6 Tegelvloer (1972/1973) en moderne plafondafwerking (ca. 2015)
- NB 1 Stuc op rietplafond (1938) achter systeemplatenplafond aanwezig

Waardestellingstekening zolder (bron plattegrond: Bureau Bos architecten d.d. 11 maart 2022, aangepast door auteur).



Legenda

- Hoge monumentwaarden
- Positieve monumentwaarden
- Indifferente monumentwaarden
- Monumentwaarden van plafond, zoldering of kap (3 categorieën)
- Interieursaspecten (3 categorieën)

NB 1 Vernieuwde afscheiding van de voormalige loggia

5. Advies

In de redengevende omschrijving van het gemeentelijk monument worden de oorspronkelijke aanbouwen uit 1938 niet als zodanig erkend. Zo wordt gesteld dat de twee bouwlagen hoge aanbouw aan de rechter achterzijde van het gebouw later zou zijn aangebracht en buiten de bescherming valt. Enkel de eenlaagse aanbouw aan de rechter achterzijde is niet oorspronkelijk. Deze werd tijdens de verbouwing in 1972/1973 aangebracht. Geadviseerd wordt om dit aan te passen in de beschrijving.

Ook wordt geadviseerd om de oorspronkelijke stucplafonds in de gangen van de hoofdvleugel en beide zijvleugels weer in het zicht te brengen. Verder verdient het aanbeveling om de verbinding tussen de ingangshal en aangrenzende gang te herstellen door verwijdering van de houten scheidingswand.

Het is niet bekend of de oorspronkelijke afwerking van de trap en de oorspronkelijke tegelvloer nog aanwezig is onder de moderne vloerbedekking. Dit dient te worden nagegaan na eventuele verwijdering van de vloerbedekking.

Advies vervolgonderzoek

Er wordt aanbevolen om kleurhistorisch onderzoek te laten uitvoeren om na te gaan welke kleurafwerking de oorspronkelijke vensters, deurkozijnen, deuren en kaspanten hebben gehad.

Literatuur en bronnen

Literatuur

Cozijnsen-Petersen, J., 1975: Nijkerk in oude ansichten deel 2.

Schaik, van T.H.M., 1997: *Alfrink, een biografie*. Amsterdam.

Westerman, J., 2003: Redengevende beschrijving Nijkerk, Holkerstraat 30. Gelders Genootschap.

Archieven

Gemeentearchief Nijkerk

Gemeente Nijkerk, archief BWT, bouwdoosier

Kadaster Archiefviewer

Gelders Archief

Digitale bronnen

www.cultureelerfgoed.nl

www.pdok.nl

www.topotijdreis.nl

www.erfgoedkloosterleven.nl